

КУЛЬТУРА

щоп'ятниці

21 жовтня 2016 р.

і життя

«Якби не війна»

стор. 4

Фестиваль «Марія»

стор. 8

Галицький десант

стор. 11

Натхнення Роду

стор. 3

Фото Дмитра ВАШКОВА

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

■ НЕЗЛАМНІ! НЕСКОРЕНІ! СПРАВЖНІ!

З нагоди Дня захисника України в читальному залі обласної бібліотеки для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради відбулась патріотична година-діалог «Земле моя українська, ми солдати і захисники твої!» – за участю ветеранів АТО, військових ЗСУ, волонтерів.

На зустріч до читачів бібліотеки, старшокласників ЗНВК № 30, прийшли: керівник штабу Запорізької обласної організації «Всеукраїнська спілка ветеранів АТО» Валерій Матченко, заступник начальника вибухово-технічного відділу при УМВС України в Запорізькій області Віталій Варяник, заступник голови громадської організації «Товариство ветеранів АТО Запоріжжя» Олександр Дьяченко, представник Запорізького обласного клубу тактичної стрільби та історичної реконструкції «Вимпел», студент Запорізького електротехнічного коледжу Максим Дьяченко.

Розповідаючи дітям про свої непрості бойові будні, допомогу та підтримку волонтерів та усіх небайдужих українців, ветерани АТО наголошували на тому, що лише згуртованість, активна громадянська позиція, гордість та любов до рідної землі допоможуть відстояти рубежі нашої держави, побороти ворога, а згодом і відбудувати зруйновані міста та села.

На заході була презентована книга Валентини Михайлової «З Україною в серці» – з підписами учасників АТО, видана громадською організацією «Товариство ветеранів АТО Запоріжжя», яка знайде своє достойне місце у фонді обласної бібліотеки для дітей «Юний читач».

Лариса ДАНИЛОВА,
м. Запоріжжя

■ КНИГА ПАМ'ЯТІ СЕЛИЩА РАДУЛЬ

У Чернігівській ОУНБ імені В. Короленка в рамках засідання клубу «Краєзнавець» відбулась презентація «Книги пам'яті селища Радуть Ріпкинського району Чернігівської області».

Видання, присвячене світлій пам'яті радутьців, які загинули на фронтах Другої світової війни та в локальних військових конфліктах ХХ століття, представив автор-упорядник, дослідник із Києва Олександр Асадчев.

Серед перших читачів «Книги пам'яті селища Радуть...» були доктор історичних наук, професор Микола Бойко, науковий працівник військово-історичного відділу Чернігівського обласного історичного музею імені В. Тарновського Віктор Негода та ін.

Підбиваючи підсумки засідання клубу «Краєзнавець», його президент, директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. Лазаревського ЧНПУ імені Т. Шевченка, професор Олександр Коваленко відзначив, що презентація цього видання – не тільки факт творчості автора, а й велика подія у краєзнавчому житті краю. На Чернігівщині це перша книга пам'яті конкретного селища, і вона є гідним зразком для наслідування.

К. СКРИПКА, І. КАГАНОВА

Домашнє завдання – патріотизм

Оксана БРУСКО

Напередодні Дня захисника України у Шевченківському національному заповіднику на Черкащині відбулося засідання міжвідомчої комісії з питань національно-патріотичного виховання молоді.

У заході взяли участь віце-прем'єр-міністр України Вячеслав Кириленко, міністр молоді та спорту Ігор Жданов та голова Черкаської облдержадміністрації Юрій Ткаченко.

Вони нагородили нагрудними знаками «Холодний Яр» військовослужбовців, які проявили мужність та стійкість під час бойових дій у зоні АТО. А відзнакою «Відмінник захисту Вітчизни» – учнів 10–11 класів загальноосвітніх шкіл та I–II курсів професійних технічних навчальних закладів Черкаської області, які досягли найкращих результатів у вивченні предмету «Захист Вітчизни».

«Національно-патріотичне виховання не повинне перетворюватися на формальність. Наше завдання – зробити так, щоб це було цікаво для дітей

і молоді, стало для них дороговказом у житті. Займатися патріотичним вихованням – справа не лише Міністерства молоді та спорту чи окремих громадських організацій, але й усієї країни в цілому», – наголосив Вячеслав Кириленко. Він закликав усіх українців відвідувати Шевченківський національний заповідник хоча б двічі на рік, а то й частіше, щоб надихнутися патріотичним духом, який витає на Чернечій горі.

У конференц-залі музею Великого Кобзаря учасники засідання обговорили важливі питання, що стосуються відродження та впровадження патріотичного виховання молоді. Зокрема, дискутували щодо розробки та вдосконалення нормативно-правової бази, інформаційного забезпечення навчальних закладів та прак-

тичних аспектів запровадження патріотичного виховання в регіонах.

Під час засідання голова Черкаської ОДА Юрій Ткаченко розповів, що декілька років тому школи очолюваного ним регіону не мали навіть флагштоків для прапорів, а нині в кожному навчальному закладі проводяться регулярні військово-польові збори для учнів старших класів.

«Нині тисячі юних черкащан залучені до роботи в гуртках національно-патріотичного спрямування. Зокрема, цього літа працювало 44 військово-патріотичні табори, які відвідало молоде покоління з багатьох куточків області. Сьогодні в кожному районі діють козацькі класи», – зазначив він.

Як каже Ігор Жданов, нинішнього року держава виділила 10 мільйонів гривень на

національно-патріотичне виховання молоді всієї країни. Він зазначив, що ця сума не є досить великою, адже її вистачить переважно на інформування населення та проекти, створені громадськими організаціями.

За словами заступника міністра інформаційної політики України Артема Біденка, нині національно-патріотичне виховання стало питанням виживання нації.

Говорили делегати й про непатріотичних вчителів, яких, на жаль, досить багато працює у вітчизняних навчальних закладах. Втім, як наголошували учасники засідання, не лише педагоги мають виховувати патріотичну молодь – це домашнє завдання для кожної української родини.

На завершення заходу всі його учасники отримали гарні подарунки – примірники образотворчого видання «Битва за рідну землю», автор якого – фронтмен гурту OT VINTA Юрій Журавель. Присутні висловили надію, що таке видання розповсюдять у кожному українську школу й бібліотеку, адже книга правдиво розповідає про славетні сторінки нашої історії та полководців, які мужньо обороняли рідні землі.

Фото Аліни ОРИЩИН

Презентовано інформаційні ресурси «Кримської світлиці»

14 жовтня у стінах ДП «Кримський дім» відбулась презентація електронних інформаційних ресурсів газети «Кримська світлиця».

Основною метою проведення заходу було ознайомлення загалом з новим медіа-полем часопису «Кримська світлиця». Відтепер видання можна читати на сторінках у мережах Facebook та Twitter, а також на персональному Інтернет-сайті.

У зв'язку з тими новими обставинами, в яких опинилася газета, вироблено і презентовано нові завдання: актуалі-

Фото Романа РАТУШНОГО

зація в інформаційному полі теми Криму як природної складової України, формування інформаційної бази

для українського державотворення в Криму, висвітлення зв'язків «Україна – Крим» через культурні, соціальні, іс-

торичні, спортивні та інші паралелі.

Символічною стала не лише дата проведення презентації інформаційних ресурсів газети «Кримська світлиця», а й те, що дійство відбувалося на тлі кримських краєвидів (напередодні у культурному просторі AUTONOMOUS відкрилася виставка робіт українських художників, присвячена Криму). Такий контекст створював особливо колоритну атмосферу.

Редакція газети «Кримська світлиця» висловлює подяку всім, хто завітав на презентацію, і сподівається на подальшу підтримку та співпрацю.

редактор
Світлана СОКОЛОВА

наголос

■ «ЖИВОПИС І ГРАФІКА АЗІЇ»

У Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків відбудеться урочисте відкриття нового довгострокового виставкового проєкту «Ars longa: реставратори та реставрація». Проєкт започаткований Національним науково-дослідним реставраційним центром України і Національним музеєм мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків.

Ініціатива, присвячена 100-річчю Музею мистецтв та 80-річчю Реставраційного центру, побудована на співробітництві музейників та художників-реставраторів з метою зберегти й передати нащадкам безцінні мистецькі скарби. Виставка продемонструє результати плідної й багаторічної співпраці двох поважних закладів культури, виключну роль українських художників-реставраторів у збереженні та відродженні колекції світового значення Музею Ханенків.

Упродовж кількох років у залах Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків будуть експонуватися відреставровані кращими фахівцями Реставраційного центру твори мистецтва, виконані у різних техніках і з застосуванням різноманітних матеріалів.

Розпочинається проєкт із виставки «Живопис і графіка Азії», присвяченої реставрації «Східної колекції» музею, яка є однією з найбільших в Україні та нараховує близько 1000 різноманітних творів. Увазі відвідувачів буде представлено 35 відреставрованих унікальних експонатів, зокрема, китайський живопис, японська та китайська кольорова києнографія, середньовічні перські мініатюри тощо.

Виставка представить перлини східного мистецтва, серед яких – гравюри всесвітньо відомих японських майстрів Хокусая і Хіросіге, твори китайського живопису XVIII–XIX століть та іранської мініатюри XVII століття. Китайські народні картини няньхуа, що віщували щастя на Новий рік, за традицією, спалювалися щороку, а тому їхні взірці XIX століття сьогодні надзвичайно рідкісні.

Особливо кропіткою та складною була реставрація ширми XIX століття із зображенням даоських божеств. Так само й сувої старих буддійських ікон танка: з огляду на особливості техніки виконання – їх відновлення стало серйозним викликом художникам-реставраторам.

Виставка «Живопис і графіка Азії» працюватиме до 25 грудня 2016 року.

«Натхненні красою України»

Виставку з такою назвою відкрито 17 жовтня у Національному газетно-журнальному видавництві. Експозиція присвячена пам'яті відомого етнографа і мистецтвознавця Романи Кобальчинської.

Захід приурочено до третьої річниці смерті видатної людини – провідного спеціаліста Національного музею народної архітектури та побуту в місті Києві, заслуженого працівника культури України. Твори – із колекції родини Кобальчинських, невелика частина декоративного малярства – професійного і народних майстрів. При формуванні експозиції враховувалися принципи: особливість сприйняття й оцінка Романою Кобальчинською художньої творчості майстрів; її вплив на творчість багатьох із них – як у сюжетному розмаїтті, так і в застосуванні зображувальних за-

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент, генеральний директор НГЖВ Андрій Щекун та Іван Кобальчинський під час відкриття виставки

Галина Рідна. Натюрморт «Квіти життя» № 4. Полотно, олія. 1989 рік

собів традиційного народного малярства; уміння впливати на молодих майстрів.

Основна частина виставки присвячена роботам Галини Рідної. Публікація в журналі «Образотворче мистецтво» (15.10.2015) Андрія Буткевича має назву «Галина Рідна – диригент райських квітів». Останнє твердження особливо стоїть під узагальненою назвою «Квіти життя». Романа Кобальчинська захоплювалася творчістю майстрині, переконала бізнесмена Миколу Жейка, банкіра Ярослава Солтиса та й мене – у непересічності таланту Галини, необхідності мати її роботи, допомогти їй у нелегкі часи початку дев'яностих.

Художня діяльність заслужених майстрів народної творчості України (з 1988 року) – сестер Ярини і Софії Гоменюк – представлена кількома творами, оскільки основу нашої збірки складають дві значні тематичні серії («Від коноплі до сорочки» та «Календар», усього 57 тво-

рів), які вимагають більш розгорнутої персональної виставки майстринь. Знаковою є співпраця Софії Гоменюк із Романою Кобальчинською наприкінці 80-их – у першій половині 90-их років минулого століття. Спроби Софії відродити «традиції старовинних лубків», як зазначає знавець творчості сестер Н. Кочерижко, трансформуються Романою в цільні етнографічно-звичаєві проєкти і серії окремих народознавчо обґрунтованих творів малярства. У цьому зв'язку слід наголосити на двох вищезгаданих тематичних серіях.

Кілька робіт – покійного майстра із Бердичева Сергія Танадайчука. Романа сформувала невелику збірку його творів (8 малярських робіт) у манері вишуканого українського лубка. На виставці його роботи – як зразки лубка, свідомо створеного майстром в манері давнього народного малярства.

Співпраця Романи з Федором Панком, якщо судити з двох наявних листів від нього, стосувалася переважно негараздів зі збіркою творів народного мистецтва майстрів петриківки, спроб допомогти йому у

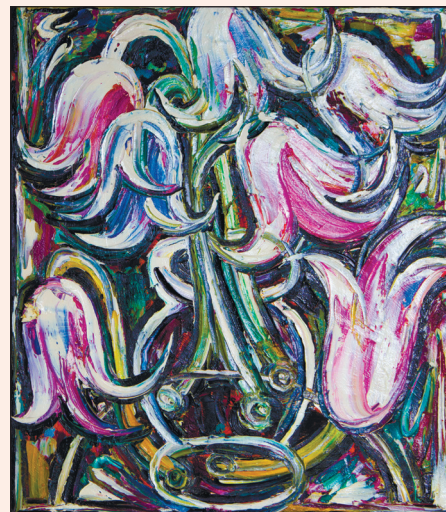
працевлаштуванні та вирішенні проблеми приміщення для збереження й експонування фондів відкритого ще в 1960 році «Музею народного розпису, (якому) живописці подарували... полотна своїх робіт» (лист від 27 грудня 1987 року). У цьому ж листі, вітаючи з Новим роком, Федір Панко зазначає: «... на згадку висилаю кілька малюнків нашого розпису». Ці малюнки й експонуються – як зразки унікального мистецтва України та залюбленості в нього Романи.

Софія Гоменюк. «Пейзаж з двома лебедями». Ватман, гуаш. 1992 рік

Представлені на виставці народні розписи нашої онуки Марії Васянович-Кобальчинської є спробою продемонструвати уміння Романи впливати на майстрів при формуванні ідеї і сюжету твору, виборі техніки, відображенні у малярській творчості змісту інших видів мистецтва. Перед дитиною (малюнки створені у віці 11–13 років) ставилася мета виразити засобами народного малярства ідею поетичних творів, переважно Шевченкових. Техніка виконання – ватман і фломастер.

Дві перші премії і Гран-прі на виставках до святкування річниць народження Тараса Шевченка протягом трьох років засвідчують досягнуте Марією, а також потужний струмінь мистецького впливу, який ішов від її бабусі Романи.

Галина Рідна. «Букет», серія «Квіти життя» № 6. Полотно, олія. 1991 рік

Іван КОБАЛЬЧИНСЬКИЙ, куратор виставки
 Фото Дмитра ІВАШКОВА
 та Валентина КОНДРАТЮКА

редактор
Христина ДИЧКО

культура і війна

«ВОЇНИ. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА»

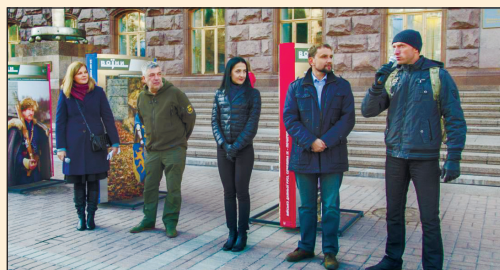

14 жовтня, у День захисника України, перед Київською міською державною адміністрацією відбулася презентація виставки «Воїни. Історія українського війська».

У відкритті взяли участь: голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, фотограф Анна Сенік, фотограф Роман Ніколаєв, боєць добровольчого батальйону «Січ» Ірина Цвіла, народний депутат Ігор Мосійчук, боєць Збройних сил України Віталій Юзвенко.

«Ми дуже часто чули у виконанні російської пропаганди тези про те, що українці – не вояки. Українці не воїни, вони гречкосії, вони не вміють воювати. Ці тези настільки часто звучали, що врешті в них повірив сам Володимир Путін, який, почавши свою війну, був переконаний, що закінчить її за кілька тижнів. Насправді його агресія провалилася, власне, через те, що пробудився цей одвічний дух українського воїна», – зауважив Володимир В'ятрович.

Анна Сенік відзначила символічність початку виставки у День захисника України: «З тих пір, як почалася війна, українці починають особливо святкувати цей день. Ми нарешті усвідомлюємо всю глибину нашої багатотисячолітньої традиції і відчуваємо цей зв'язок уже мертвих, і нині живих, і ще ненароджених воїнів. Тому що Україна має багато перемог. Її військова історія часто трагічна, але завжди переможна, тому що ми є і ми ще будемо».

Виставка «Воїни. Історія українського війська» – це 20 розповідей про історію військових формувань на теренах України від часів Русі до сьогодення. Експозиція дає змогу зазирнути в минуле та подивитися, якими були однострії та зброя українських воїнів у різні історичні епохи. Світлина супроводжує інформація про тип військових організацій, чисельність і озброєння військ, методи воєнного мистецтва та найвизначніші битви.

Виставку підготували

Фотографи: Анна Сенік, Роман Ніколаєв, Ігор Свенцицький.

Історична реконструкція: Микола Балабан. Тексти: Василь Павлов, Максим Майоров, Сергій Громенко, Богдан Завітій, Володимир В'ятрович, Наталія Слобожаніна, Сергій Рябенко.

Організатор проекту: Український інститут національної пам'яті. Над проектом працювали: Зоя Бойченко, Олена Халімон.

Виготовлення виставки: GalNext. Дизайн – Назар Ясиневиц, Ольга Сало.

Фото Вікторії СКУБИ

Героям-захисникам присвячується

Христина ДИЧКО

Цьогорічний День захисника України став знаковим для волонтерів і героїв мистецького проекту «Якби не війна». Команда презентувала свій завершальний фотоблок про героїв, які поруч.

У Київському військовому госпіталі нині б'ється серце нашої держави. Тут вирує життя, зовсім відмінне від звичного для більшості українців. Тутешня буденність – це наслідки російського вторгнення на територію України – фізичного і духовного. Подекуди жачливі й нестерпні, складні. Госпіталь – одне з тих місць, де розгортається історія боротьби теперішнього покоління за свободу і незалежність.

Саме тут зустрілися і сформували свою творчу спільноту волонтерки, які згодом розказали Україні та світові про наших героїчних сучасників. На сьогодні у них позаду – масштабна і наполеглива праця, численні локації, реквізит... і найголовніше – люди, за кожним із яких – унікальна історія.

Вісім блоків фотопроєкту майже впродовж року розповідали нам про чарівних панні зі зброєю в руках, неймовірні історії кохання у стилі мілітарі, незвичні професії воїнів. Ми дізналися про щоденний подвиг матерів і їхніх синів-військових; про тих бійців, які віддали свої життя за Україну; про воїнів з інших країн, котрі у важку хвилину підставили нам своє мужнє плече. Герої промовляли до нас своїм життєтвердним «Я є!», показуючи молоде обличчя цієї війни. Врешті 8-ий блок – це 25 історій про незламних і нескорених, чий імена стали відомими

саме завдяки задуму «Якби не війна».

«У грудні 2015 року, коли розпочинали проект, навіть не думали, що він вийде таким масштабним, – пригадує Марина Соколова, учасниця волонтерської команди. – Ми мало розуміли, який об'єм роботи доведеться зробити».

Але вже тоді планували, що не обмежимося лише публікаціями на сторінці у Фейсбуці. З самого початку акцентували увагу, що хоч це і фотопроєкт, але важливішими тут є не фото, а саме історії наших героїв. У підсумку маємо 122 унікальні розповіді: про героїзм, втрати, біль, поранення, віру і підтримку.

Тому, дотримуючись планів, ми готуємо книгу, до якої увійдуть усі історії. Так, надрукувати їх 25 чи 50 було би простіше (у фінансовому плані в тому числі, бо ж проект волонтерський і спонсорів ми не маємо), але... Найважче, з чим ми зіткнулись у роботі, – це вибір. Як вибрати цих героїв? У кожному блоці ми були обмежені певною кількістю людей, про яких можемо розказати. І вибрати їх 12 чи 25 – нереально важко. Гідних того, щоби про них знали, в рази більше. Тому лише книга і лише всі історії!»

Ключове слово, яке обігрують автори фотопроєкту в останньому блоці, та й в усіх загалом, – «герой». Якщо не брати до уваги елементів пафосу, що пов'язані з цим поняттям традицією сприйняття, варто наголосити: проект виконує надзвичайно важливу соціальну функцію. Він формує образ новітнього українського героя, а відтак і ставлення самого суспільства до воїна і війни.

Сучасний герой – як його відображають чи втілюють подібні мистецькі волонтерські ініціативи – це не збірний метафоричний образ, не супермен і не дійова особа малобюджетного російського кіно. Це реальна людина, дуже близька нам за світосприйняттям, способом мислення і баченням майбутнього в Україні, в яку вона вірить і яку оберігає. І ця людина – поруч, набагато ближче, аніж ми звикли думати, як, зрештою, і війна на Сході.

Проект «Якби не війна» також привертає увагу й до діяльності військового госпіталю. Насправді там відбуваються дивовижні речі. Варто лише наважитися переступити поріг, допомогти, даруючи часточку себе на благо загальнонаціональної справи, – і все побачиш сам. Там нині збираються кращі представники цієї нації, а долучитися може кожен.

Команда волонтерів фотопроєкту не завершує своєї щоденної роботи. «8-ий блок став завершальним етапом зйомок. Але він не став завершенням проекту, – розповідає далі Марина і ділиться найближчими планами. – Попереду ще велика виставка всіх фото, презенту-

тація книги і календарів. Ми плануємо, що це все відбудеться вже на початку грудня цього року».

Поки що важко сказати: чи закриваємо ми проект, чи припиняємо діяльність... Ми так само, як і до його початку, і під час роботи над ним, працюємо, залишаємось волонтерами в госпіталі, так само в нас є бійці, яким допомагаємо напередодні.

З відгуків ми розуміємо, що проект потрібен: хлопцям необхідно розповісти «про наболіле», а нам всім треба знати їхні історії! Це неймовірні і водночас прості люди... Зустрівши їх на вулиці, ніколи не подумаєш, що довелось пережити їм, захищаючи кожного з нас!

Ми задумувалися про те, що ж буде далі. Роботі над проектом ми віддавали неймовірну кількість часу і сил, тому зараз ці ресурси треба буде переадресувати кудись. Але для початку нам потрібно довести до логічного завершення вже зроблену роботу і... мабуть, усе-таки «перезавантажитись».

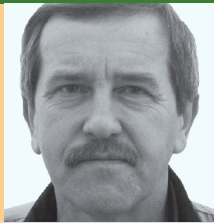
Відверто кажучи, весь рік ми жили цими історіями, життями наших героїв, здається, ще раз пережили всі події, які сталися з ними... а якщо ви читали ці історії, то розумієте, скільки там емоцій. І вони не завжди були простими і легкими... Це забирає багато сил, виснажує.

Тому єдине, що поки можемо сказати про плани проекту «Якби не війна», – чекайте, далі буде...»

Фото з архіву Марини СОКОЛОВОЇ

редактор
Сергій ЛАЩЕНКО

ІДЕНТИЧНІСТЬ

**УНІВЕРСИТЕТ «УКРАЇНА»
 ДОЛУЧИВСЯ ДО ПРОЕКТУ
 «СХОДИ В МАЙБУТНЄ»**

22 вересня 2016 року в інформаційному агентстві «Укрінформ» відбулася презентація освітньо-педагогічного збірника «Школа Патріотизму». Автори видання – керівник Науково-освітнього центру патріотичного виховання молоді Університету «Україна» Юрій Мельничук та директор Центру культури «Уваровський дім» Олександр Соколенко.

Всеукраїнська інноваційна освітня платформа «Сходи в майбутнє» – за підтримки Університету «Україна» і компанії «Юрія-Фарм» – організувала презентацію книги, запросивши на неї всіх, хто брав участь у її створенні або ж просто підтримує ідею патріотичного виховання молоді.

«Ми маємо у Верховній Раді багато позитивних рішень, які стосуються українства, українського суспільства і виховання в тому числі: у вигляді законопроектів, що просуваються у 250–300 голів», – зазначив гість заходу, народний депутат України Олег Мусій.

Юрій Руденко

Рецензент книги Юрій Руденко, доктор педагогічних наук, професор НПУ імені М. Драгоманова наголосив на важливості ідей, що подаються у книзі: «Козацько-лицарський дух, на мою думку і на думку багатьох науковців, – це вища планка українського національного духу. Завжди з козацьким духом ми перемагали. У книзі матеріал високий і духовно змістовний, а козацький дух нам потрібний. Тож ми всі повинні пишатися тим, що Україна багата на цей козацький, лицарський дух».

Музичною родзинкою заходу став виступ доцента Університету «Україна», відомої співачки Світлани Мирводи, яка повернулася нещодавно з передової: побувати на презентації й долучитися до чергової акції всеукраїнського освітнього проекту.

На презентації були запрошені малі джури, учні Фастівського ліцею комп'ютерних технологій та Ірпінської загальноосвітньої школи № 2. Юним патріотам вручили подарунки, а на спільному фото зафіксували цю подію як кадр єдності між учителями і їхніми духовними учнями. Як сказав Ігор Найда: «Такі дітки – наша гордість. Це наше майбутнє!»

Вадим СОФІЛКАНИЧ,
 студент 1 курсу Університету «Україна»,
 спеціальність «Журналістика»

Костянтин ЗОЗУЛЯ,
 студентський Медіа-центр Університету «Україна»

Сергій ЛАЩЕНКО
**Якось у соцмережах
 наткнувся на пісню у
 виконанні молодого
 казахського співака
 Азамата Ісенгазіна.**

Уній розповідалося про те, як багато було депортовано радянського люду до його степового краю. Багатьом із нещасних вигнанців допомогли вижити звичайні, прості люди, корінні мешканці Казахстану. Закінчувалася пісня словами про почуття вдячності з боку репресованих, які «молились Іисусу, и молились Аллаху – за доброе сердце степного казаха...»

**ЗЕЛІМХАН ЯНДАРБІЄВ –
 ПОЕЗІЯ ПРИЯЗНІ І
 МУДРОСТІ**

Ну, думаю, нічого дивного – казахи самі про себе поганої пісні не складуть. А як було насправді: є об'єктивні свідчення? Довго займався пошуком і нарешті мені пощастило – наткнувся на чудовий вірш відомого чеченського політика і поета Зелімхана Яндарбієва (1952–2004). Називається він «Дорога»:

*Спокоен лошадки
 размеренный шаг
 И так же спокоен ата.
 И примет чеченца его
 шаньрак* –
 Душа у казаха проста...
 (*домівка – С. Л.)*

Так майбутній герой чеченського Опору, який народився в Казахстані, розповів про життя чеченців у місцях депортації. Про корінних мешканців цього краю один із найближчих майбутніх соратників Джохара Дудаєва пише з великою симпатією. А заодно опосередковано підтверджує той факт, що казахи співчували вигнанцям:

*И как ему сердце чеченца
 согреть –
 Не знает об этом степняк...
 Когда бы он знал, разве стал
 бы смотреть*

*И прятают глаза свои так?
 Як бачимо, лише кілька поетичних рядків, а вже чимало інформації. Схоже, співак Азамат Ісенгазін не перебільшує, співаючи про «доброе сердце степного казаха...» І якби Чечня врешті-решт ста-*

 Поет зі Слов'янська
 Володимир Глущенко

ла незалежною, то поезія Яндарбієва неабияк посприяла б налагодженню добрих стосунків його батьківщини із Казахстаном.

**ФІНИ 100 РОКІВ
 ТОМУ ВИБОРЮВАЛИ
 НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І...
 СПІВЧУВАЛИ НАМ**

Інтуїтивно відчував, що наша війна з Росією на Донбасі дуже нагадує фінську національно-визвольну війну 1939–1940 років. Тож потрібні контакти з фінами! З політиками, дипломатами, істориками... А також із митцями, які відобразили ту війну у своїх творах. Ми тепер остаточно пориваємо з імперією, робимо те, що вдалося фінам сто років тому. За цей час вони суттєво віддалилися і від Росії, і від нас, але... життя час від часу робить приємні подарунки.

Не так давно сфотографував на майдані Незалежності приклеєний до стели аркуш із віршами фінського поета минулого століття Ейно Лейно (1878–1926). Був там і оригінал фінською, і український переклад Федора Зуба. Виявляється, відомий фін сто років тому писав про Україну! Він знав про прагнення нашого народу здобути незалежність і, видно, співчував українцям:

*Добрідень, Україно!
 Нехай твоя слава
 Дзвенить на світанні нової
 пори!
 Сили, любові твоєї хай
 спалах
 Здужає вільну країну
 створить!*

Що міг знати фінський поет про тодішню Україну? На перший погляд, не так уже й мало, адже його рідна Фінляндія і сама до 1917 року перебувала у складі Російської імперії. З іншого боку, Інтернету тоді не було, телебачення також, тому розібратися до дрібниць в українських проблемах було, мабуть, непросто. Але волелюбний фін писав про Україну з такою симпатією, що напрошується висновок: або знав щось про козацтво, або спілкувався з українськими патріотичними колами. Це вже сучасні науковці мали б дослідити: який саме життєвий досвід поета був підґрунтям для таких рядків:

*Звитязна Вкраїно, тепер
 не схитнися!
 Колись підійметься народів
 зоря.
 Будь же тверда, від біди
 боронися
 Або, коли треба, – громом
 вдаряй!*

Ось бачте... І це написано у червні 1917 року! Ми ж досі не знали про такий чудовий вірш. До речі, у творі «Укра-

су. Це не так уже й просто здійснити – з огляду на війну, яка досі триває... Але поки можна акумулювати поезію, яка потім допоможе «зшивати» країну. Бо на заході нашої держави досі побуває думка, що Донбас – це переважно сепаратисти, які зрадили Україну, а тепер каються. Тож так їм і треба. Але ж не всі там були сепаратистами! Вже навесні 2014 року з'явилися такі вірші:

*Эх, Русь-матушка, душа
 азиатская!
 Мало тебе Амура и
 Кольмы?
 Москва златоглавая
 дремучею сказкою
 Выползает из тьмы...*

Це писав російський філолог зі Слов'янська Володимир Глущенко. Без образ, але підтекст зрозумілий. Про так звану ДНР автор пише з іронією і навіть сарказмом:

*Здесь, на востоке, одни
 генералы.
 Мнит себя маршалом
 каждый москит.
 На мечи перековали орала,
 Деньги штампуют
 Нью-Васюки!*

Чеченець Зелімхан Яндарбієв

їнська легенда» (1924) Ейно Лейно із захопленням висловився про українську народну пісню. Добре, що Федір Зуб своєю працею заповнив цю прогалину в українсько-фінських стосунках.

**ФАКТОР НАРОДНОЇ
 ДИПЛОМАТІЇ**

Контакти з Фінляндією нам потрібні. Але ж наскільки важливішою є внутрішньоукраїнська єдність! Скажімо, добрі стосунки Галичини й Донба-

І так далі... з надією на те, що «может, вождишки в бездну свалятся...» Як бачимо, Донбас неоднорідний, і є позитив, який варто акумулювати. Поезія проукраїнського Донбасу може бути важливим фактором народної дипломатії.

Такі вірші повинні регулярно звучати в радіопередачах: в Києві, Луцьку, Тернополі, Львові... Тоді рани на тілі України і в наших душах загоюватимуться значно швидше.

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

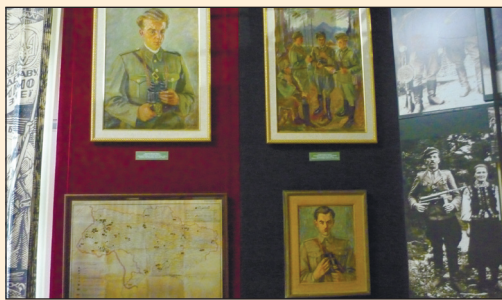
■ СОРОЧКА З ПАРАШУТНОГО ШОВКУ

...Серед експонатів, котрі розповідають про ту запеклу, криваву боротьбу, яка точилася на наших землях, увагу привертають зовсім прості, побутові речі, але й вони промовляють до нас: хустина підпільниці, спідниця, штани-галіфе, кобура з пістолетом. Усе це – з кривчок. А в одній із вітрин виділяється жіноча вишита сорочка – на гарній шовковій тканині, з домінуванням зеленої барви. ... Поруч – портрет підпільника Михайла Дуди-Громенка, який здійснивав знаменитий рейд на Захід.

«Після акції "Вісла", коли поляки виселяють українців із Закерзоння, УПА втрачає підтримку, та й не було сенсу контролювати територію, де не було українців, – продовжує розповідь Тарас Кузь. – Ухвалили рішення, що ті загони, які не можуть пробитись у Карпати, підуть рейдом на Захід – в американську частину окупованої Німеччини. І вони з боями через Словаччину, Чехію, Австрію приходять у вересні 1947 року в місто Пассау. Бо відбувалися майже кожен день, особливо – на території Чехії. ...

Із сотні Михайла Дуди-Громенка прийшла найбільша кількість бійців. Це вони згодом були творцями отих закордонних станиць УПА, братства УПА, "Літописи УПА". А влітку 1950 року Дуда-Громенко отримав наказ повернутися в Україну і зв'язатися з Романом Шухевичем. На Заході тоді не знали, що він уже мертвий. Дуду-Громенка скинули з парашутом з англійського літака недалеко від містечка Болахів на Івано-Франківщині, але його "здали". Один з англійських керівників, який організував цю висадку, працював на радянську розвідку і видав спецслужбам місце приблизної посадки Дуди-Громенка та його побратимів. Це місце оточили, їх вистежили, але розвідники не здались живими».

На вітрині – унікальний портрет цього героя – молодого чоловіка зі світлим кучерявим волоссям. Це робота відомого львівського художника 30-их років Михайла Мороза. Перед наступом радянських військ він втік у Європу, у таборі для переміщених осіб зустрівся з Михайлом Дудою-Громенком, там і намалював цей портрет, а також портрети його побратимів. Ці оригінальні роботи передані до музею з Америки.

А той парашут у полі знайшла одна дівчина. Побачила гарну шовкову тканину й вишила на ній сорочку. Тканина настільки добротна, що на ній не відбилися роки, десятиліття. Тільки жінка ця вже постаріла, а свою сорочку на парашутному шовку принесла до музею: щоб знало про неї наступне покоління українців. ...

Надія ПАСТЕРНАК

У попередньому номері «КіЖ» ми розповідали про підвалини створення Січового стрілецтва у Західній Україні, про творчість його представників, яка увійшла до загальної скарбниці української культури.

Не менш талановитими були й ті, хто в 40–50-их роках минулого століття відстоював наше право на гідне життя у волинських і карпатських лісах, у таємних схронах усюди Західної України. Пам'ять про цих людей і події зберігає окрема експозиція Музею визвольної боротьби у Львові.

ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКА-КАЛІКИ

...Гордість кожного музею – оригінальні експонати. І тут вони – на почесному місці: німецький кулемет із криївки УПА, оригінальний кітель Василя Кука, командувача повстанської армії, який він особисто передав до музею, та ще кілька його речей часів підпілля: компас, годинник, фотоапарат. Також тут можна побачити оригінальні нагороди УПА – Бронзовий хрест бойової заслуги і Бронзовий хрест заслуги УПА, а також відзнаку вояка УПА. Окремо під склом зберігається стара друкарська машинка з Кам'янця-Подільського, на якій друкували листівки, а поруч – набори шрифтів та різні друкарські начиння тих часів. Це свідчить про те, що в часи боротьби УПА була добре поставлена пропагандистська робота й діяла ціла мережа таких підпільних друкарень.

На окремому стенді – невеличкі листівки, які нагадують грошові знаки. «Це і є грошові знаки підпілля, – розповідає завідувач експозиційним сектором музею Тарас Кузь, – бофони і рефони. Бофон – це гроші на бойовий фонд, а рефон – на революційний. Під радянською окупаційною владою вони копіювали номінали і назву, карбованці на Закерзонні називалися злотими. Ідея була така: коли люди допомагали УПА (продуктами, одягом тощо), то УПА як державна армія (бо саме такою вона себе вважала) розраховувалась із ними ось такими грошима. Після здобуття незалежної України ці бофони і рефони мали б обмінятися на справжні гроші. Тоді цього не сталося...

Такі гроші було небезпечно тримати вдома. Люди їх знищували, але багато цих бофонів ще й зараз зберігається в архівах СБУ, колишнього КДБ. Коли спецслужбовці знаходили друкарні, криївки, то брали їх як речові докази. На стенді з підписом "Бофони – умовна грошова одиниця українського підпілля 1942–1952 років" є архівні зразки й ті, що недавно знайдені у викопаних бідонах. Ці гроші були в обігу не лише в підпіллі, але й у концтаборах. Автором цікавих малюнків, які несли певне ідеологічне навантаження, був художник Ніл Хасевич».

І ця вітрина, скромний портрет художника над нею – відкривають теперішнім поколінням цю непересічну постать – художника-каліку, який, не маючи нічого (втратив її ще дитиною, потрапивши під поїзд), пішов в УПА. Перед тим здобув ґрунтовну мистецьку освіту у Варшаві, став професійним художником, різьбярем, автором 35 художніх виставок, зокрема – у Львові, Берліні, Празі, Чикаго, Лос-Анджелесі...

Ніл Хасевич писав про себе: «Я не можу битися зброєю, а

б'юся різцем і долотом. Я, каліка, б'юся в той час, коли багато сильних і здорових людей у світі навіть не вірять, що така боротьба взагалі можлива... Я хочу, щоб світ знав, що визвольна боротьба триває, що українці б'ються». Написав це за рік до своєї загибелі. Енкаведисти влаштували на нього справжнє полювання, вистежили до криївці – на хуторі недалеко від Клевани, але художник і ще два його побратими живими не здалися... Нині про цього чоловіка написана книжка, знято фільм. Його іменем названі вулиці в багатьох містах Західної України...

Найбільше він допікав новим «господарям» країни тим, що висміював у своїх малюнках радянську дійсність, колгоспний лад. Він борюся ще два роки після того, як загинув Шухевич, а полювання на нього було таким же, як і на командувача УПА.

ІНФОРМАЦІЙНА БОРТЬБА

«ОУН і УПА дуже велику роль надавали боротьбі за свідомість людей, – продовжує розповідь Тарас Кузь, – за розум, проти пропаганди німецької та особливо – радянської. Сучасна Україна ще не досягла такого рівня інформаційної безпеки, якої досягли в ОУН, а потім розвивали в УПА, де був ство-

рений осередок пропаганди та інформації. До нього увійшли такі видатні особи, як Петро Дужий, Зеновій Тершаківець, Петро Федун, Йосип Пазичиняк, Богдан Світлик та багато інших. Це відомі публіцисти, які були редакторами, видавцями різних журналів, підпільної літератури. Для цього була створена окрема мережа підпільних друкарень».

На стенді представлено кілька оригінальних книжок, які були знайдені в бідоні біля села Зашків на Львівщині, решта – точні копії підпільних видань (оригінали зберігаються у фондах). У них пояснюється, хто такі бандерівці, за що вони борються. «Тут представлена найрізноманітніша література – від ідеологічної, історичної до періодичної, зокрема, журналу "Ідея і чин", – продовжує розповідь музейний працівник. – Його редактором деякий час був Петро Дужий – дуже цікава особистість. Він дожив до незалежної України, помер у 1997-ому. Влітку цього року ми відзначали його сторіччя. Його енкаведисти зуміли взяти живим у криївці, катували, але він вижив, відбув покарання у таборах... Згодом разом з Василем Куком відроджував історію УПА».

На цій «ідеологічній» вітрині можна побачити й книжечки з поезією, різні вісники і «летючки», звернення до тих, кого насильно вивозили до Сибіру чи на більшовицькі каторжні роботи. Під час Другої світової війни українське підпілля видавало заклики до донських козаків, до білорусів, до татар, узбеків, вірмен: вступати до лав УПА, боротися проти більшовиків. Це все розкидалось серед різноманітних загонів Червоної армії. УПА закликала цих людей повстати проти імперії, яка окупувала їхню Батьківщину, бо головне гасло УПА було «Воля – народам, воля – людині», а кожна нація має мати свою державу.

Такі упівські листівки розповсюджувались досить часто. Вони були прості і зрозумілі, мали конкретні гасла, пояснення: проти кого бореться УПА і за що бореться – за Українську самостійну соборну державу. Тут, у музеї, можна побачити різні варіанти таких листівок.

Фото Йосипа МАРУХНЯКА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

КІНО

Життя під час конфліктів

■ НІМЕЦЬКЕ ТА ЛОЗНИЦЯ

13 жовтня у Києві фільмом Марен Аде «Тоні Ердманн» відкрився щорічний фестиваль «Нове німецьке кіно», що його проводить Гете-Інститут спільно з компанією «Артхаус Трафік».

Трагікомедія «Тоні Ердманн» – фестивальный хіт, володар премії Міжнародної асоціації кінопреси FIPRESCI Каннського кінофестивалю і претендент від Німеччини на премію «Оскар» у категорії «Найкращий фільм іноземною мовою». Головний герой, веселун і вигадник, вирішує налагодити стосунки з дорослою дочкою – успішним бізнес-консультантом однієї з престижних корпорацій.

Спеціальною подією у рамках фестивалю є показ документальної стрічки Overgames режисера Лутца Даммбека, документаліста і професора Дрезденської вищої школи образотворчого мистецтва, лауреата «Срібного голуба» фестивалю DOK Leipzig. Фільм присвячений методам маніпуляцій масовою свідомістю через ЗМІ. Окрім того, на глядачів чекають покази драм «Держава проти Фріца Бауера» і «Привіт з Фукусіми», трагікомедії «Смерть хіпі! Хай живуть панки!»

У програмі фестивалю представлені дві колекції короткометражного кіно – ретроспектива ранніх робіт Сергія Лозниці, відзначених на німецьких кінофестивалях, що їхній єдиний показ відбувся у Києві, та добірка нових короткометражних стрічок із Німеччини – від амбітних дебютантів до славетних анімаційних студій.

У рамках фестивалю у столиці проведено професійний захід «Копродукція Німеччина-Україна: Проблеми та можливості», метою якого є вивчення і розвиток співробітництва між двома країнами на прикладах успішних кінопроектів. Конференція орієнтована на молодих кінопрофесіоналів: студентів та випускників профільних вишів, кінематографів-початківців.

У програмі – вивчення фінансування проектів, особливості кіноосвіти в Німеччині, спілкування з режисерами і продюсерами картин, що створювалися в копродукції: «Щастя моє», «Істальгія», «Українські шерифи», «Рідні».

Фестиваль «Нове німецьке кіно» відбувається у Києві (13–19 жовтня), Дніпрі (27 жовтня – 1 листопада), Львові (3–8 листопада), Одесі (3–8 листопада), Харкові (10–16 листопада) та Чернівцях (20–26 жовтня).

Усі фільми демонструються мовою оригіналу з українськими субтитрами.

Інформація від «Артхаус Трафік»

Програму фестивалю озвучено

Світлана СОКОЛОВА

Для участі у Київському міжнародному кінофесті «Молодість» подано понад 2000 заявок. А відібрано близько 250 фільмів із 60 країн. Родзинкою стане програма, присвячена революції 1956 року в Угорщині.

Сорок шостий кінофестиваль триватиме із 22 до 30 жовтня. Урочистості з нагоди відкриття та закриття відбуватимуться в Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка, а прямих ретрансляцій церемоній – у кінотеатрі «Україна».

Про те, що очікує на глядача, організатори розповіли на прес-конференції. «Молодість» відкриє одна із найгучніших прем'єр Венеціанського кінофестивалю – французька стрічка Стефана Брізе «Життя», а закріє остання кіноробота Анджея Вайди «Післяобрази».

Таким чином фестиваль висловлює честь і повагу майстру.

«Життя» – фільм-учасник основного конкурсу цього річного Венеційського кінофестивалю. Картина знята за однойменним романом Гі де Мопассана.

Події стрічки відбуваються у провінційній Нормандії 1819 року, головна героїня Жанна щойно закінчила навчання у католицькій школі і повернулася жити до своїх батьків. Незабаром вона виходить заміж за збіднілого дворянина Жюльєна, котрому потрібні лише її гроші.

«Післяобрази» польська Оскарівська комісія висунула на здобуття премії Американської кіноакадемії «Оскар» – у номінації «Найкращий фільм іноземною мовою». Afterimage – це історія художника-авангардиста Владислава Стржемінського (1893–1952), що зазнавав переслідувань у Польщі як противник соціалістичного реалізму.

Родзинкою фестивалю стане угорська програма, присвяче-

на революції 1956 року в Угорщині.

«Вважаю події 1956 року своєрідною сходинкою до революцій у Словаччині, Польщі та Україні. Програму представлять сім найкращих угорських стрічок. До того ж ми очікуємо на приїзд видатної угорської режисерки Марти Месарош», – звернув увагу генеральний директор КМКФ «Молодість» Андрій Халпахчі. Своєю чергою, Надзвичайний і Повноважний Посол Угорщини в Україні Ерно Кешкенй додав, що в Угорщині 2016 рік був приурочений пам'яті подій, які відбувалися у країні 60 років тому.

«Ми вдячні Україні та кінофестивалю «Молодість», що можемо показати в рамках програми «Угорська рапсодія» найкращу добірку українцям. Ці фільми покликані прояснити суть тих подій», – сказав пан Кешкенй.

На «Молодісті» покажуть фільм «Мустафа» про Мустафу Джемілева. За основу кінострічки взято опис його життя.

На цю нитку й нанизувалися спогади людей, які зустрічалися йому на шляху. Серед них дисиденти, правозахисники та інші кримськотатарські лідери.

Спеціальною подією стане показ фільму «Маріуполіс» режисера Мантаса Кведаравічюса.

«Мантас Кведаравічюс справив сильне враження дебютним фільмом «Барзах», кінематографічним нарисом про конфлікт Росії в Чечні у «Панорамі» 2011 року. Тепер він повернувся з фільмом «Маріуполіс»: повсякденне життя визначається бомбами, що загрожують Маріуполі, місту в Україні, розташованому на схід від Криму і колись заселеному греками. Це візуально потужна данина місту в умовах кризи, присвячена його поетам та шведам» (Прес-офіс Берлінського МКФ 2016).

Місто, в якому живе близько півмільйона жителів, – в очікуванні війни: для одних це привід стати до бою, для інших – краший час для ремонту взуття і репетицій нових п'єс. Фільм про цінність кожної миті та про людей, які звикли до гуркоту граду в декількох десятках кілометрів, живуть, не втрачаючи надії. «Маріуполіс» – копродукція України, Литви, Німеччини та Франції.

Отож напрошується висновок, що «Молодість» розкриє нам усі грані життя – і в умовах миру, й у здатності виживати за часів кризи, воєнних конфліктів. І покаже крізь цю призму, як проявляє себе й, напевне, змінюється людина. Не пропустіть унікальних показів!

Фото надане КМКФ «Молодість»

«Литовський фокус»

Таку позаконкурсну програму покажуть на «Молодісті» вперше.

Презентують найсвіжіше та найцікавіше кіно останніх років із Литви. Акцент – розділ In Memoriam, присвячений пам'яті режисера та сценариста Вітаутаса Жалакявічюса. Світова прем'єра оцифрованого і реставрованого фільму «Ніхто не хотів помирати» – про післявоєнні події у Литві, складні стосунки між національно налаштованими «лісовими братами» та представниками радянської влади. Програма організована Литовським кіноцентром.

Прес-служба КМКФ «Молодість»

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

■ КОКОН ЦИРКУ У ЦАРСТВІ КАБАРЕ

Прем'єрою ще однієї, третьої вистави від Влада Троїцького «BABY. BABYLON» або «Баби. Babylon» – фестиваль «Гогольfest» потішив шанувальників циркового мистецтва та несподіванок. Видовищно й оригінально режисер обіграв і цю тему. Хоча цирком у звичному форматі жанру назвати це важко, навіть зважаючи на участь у спектаклі повітряних гімнастів, еквілібристів та віджеїв, що були бездоганними у своїй професійній майстерності.

Ще чогось бракувало... «Можливо, для повного відчуття шоу за участю цирку тут не вистачало клоунів?» – подумалося. Та якщо інакше подивитися на це, то виходить, що саме вони й були головними учасниками дійства. Адже артисти DAKH DAUGHTERS, тобто самі «баби», дуже гармонійно вписалися у складну канву механічної сцени; перш за все – яскравим клоунським вбранням, що викликало інтерес у публіки ще до демонстрації вистави. Вони були дуже позитивно налаштовані на спілкування з представниками ЗМІ і тими, хто хотів з ними сфотографуватися на пам'ять. Можна навіть сказати, що були другими в плані рекламної кампанії фестивалю – після «масок Гоголя».

З «масками» також можна було поговорити, поділитися враженнями і навіть розпитати, як пройти на ту чи іншу локацію. Дехто, мабуть, друзі – навіть чаї з ними розпивав. Бо ці учасники заходу зустрічали тебе на кожному кроці і створювали особливий мікроклімат присутності «гоголівського» духу.

Приблизно таке ж враження справили на мене чарівні артистки, що й показали цирк-кабаре для дітей та дорослих «Баби. Babylon».

«Саунд» – прикольний... Місцями – фольк-джазовий. Інколи у цій канві за павутиною циркових ефектів прослуховувались і філософські роздуми режисера про долю Вавилону та людства і виходу на позитив у цьому. Голоси – прекрасні! Музичний матеріал (зі всіх точок зору) – виключно авангардний. І з усього цього силами внутрішньофестивального ресурсу таки створено грандіозне шоу.

Видовищність цього дійства стала доповненням до позитивних вражень про театральну частину фестивалю та залишила по собі бажання передивитися його ще... І тут гублюся з відповіддю, чому так, бо, можливо, чогось, та ще не вистачало. Може, все це через бажання отримати той адреналін, якого бракує, коли при перегляді роздумуєш над тим, що про захід можна розповісти людям, котрі не мали змоги побачити все своїми очима і почути на власні вуха. Але ж у голові застрягло неспроста, тож саме тому і роздуми напрошуються різні.

Дарина БОДЮ

Леся САМІЙЛЕНКО

«Гей, пливе кача...» Нині знову популярна пісня, що викликає трагічні асоціації, – у виставі «Не плачте за мною ніколи» за твором Марії Матіос: як лейтмотив до роздумів про вічність і небуття, наскрізно наповнює цю театральну постановку.

А демонструвалася вона на XIII Міжнародному театральному фестивалі жіночих мелодрам «Марія».

У «Полілозі культур», а таким був девіз цього фестивалю, Україна прозвучала вибухово і виразно. Потрапивши на цю виставу вперше, виходиш із невимовним бажанням пережити всі емоції знову і знову. Пересмисливши все почуте і побачене на камерній сцені імені Сергія Данченка Національного театру імені Івана Франка, розумієш, чому все саме так. Адже неспроста після демонстрації, яку часто відвідують і воїни АТО, чоловіки стають на коліна перед актрисою Ларисою Кадировою, сприймаючи її як саму бабу Юстину, яка вивернула їм усю душу. Потім, проходячи до тям від емоційного стресу, уже дякують і дякують народній артистці за все.

Виставу, що її колоритно і, як завжди, неповторно грала актриса в цей вечір, було при-

свячено пам'яті Івана Миколайчука, Юрія Ілленка та Богдана Ступки, присутність яких у нашій пам'яті та в театральній залі була майже реальною. Після закінчення спектаклю Лариса Кадирова надала слово тим, хто особисто знав цих корифеїв українського мистецтва театру і кіно. Слухали Валентину Ковальську, яка разом із Марічкою Миколайчук впродовж багатьох років тішила своїми піснями та була однією з душевних розрадиць незабутньому Іванові у найтяжчі часи його життя. Її розповідь стала ніби продовженням сповіді баби Юстини про смерть і глибинні народні традиції готування людини до вічності.

Не менш пізнавальним і цікавим був виступ і головного редактора газети «Слово Промісвіті» Любові Голоти, яка працює над виданням спадщини Юрія Ілленка і, за її словами, відкриває цю людину для себе знову і знову. Та й для всіх нас,

яким не байдужа тема культурної української спадщини, слово і нереалізовані помисли цього митця стануть одним із міцних ярусів у побудові золотого духовного храму України.

А духом і служінням пам'яті Богдана Ступки у цьому театрі дихає і завжди дихатиме все. Адже в ньому вже багато років поспіль служать Мельпомені син та онук незабутнього... І про це, очевидно, у той вечір вже не говорилося, але думалося всім.

Тож про пам'ять і служіння митців варто лише додати, що людина може бути молодою душею доги, доки в її свідомості квітнуть думки про крапце, що подарував їй Бог. Та не боятися смерті хоча б тому, що все життя не забувала про її невідворотність і дотримувалася успадкованих традицій.

Традицію цю бабця Юсточка знала, і ніколи не забувала, що ділитися треба з живими навіть тим, із чим готуєшся

до подорожі в останній путь. У залі час від часу вибухав сміх. Адже дотепні і мудрі слова жінки, яка добре знала людей з усіма їхніми вадами та звичками, були так озвучені і смачно обіграні талановитою актрисою, що підсвідомо кожен із глядачів ставав учасником дійства, яке актриса вела, тримаючи свій монолог на пульсі настрою глядачів.

Тож словами Лариси Кадирової – «Я вдячна режисеру Сергієві Павлюку за створення репетиційної атмосфери, в якій серйозність теми смерті проводилася через спокій і легкість ритуалу...» – можна було б і закінчити цю розповідь, додавши, що насиченість вистави мелодіями коломиїнок, ритмами лемківської колискової та демонстрацією багатств «бабусиною поховальною скрині» викликає досить неоднозначну реакцію. У залі, мов змії, шипіли ті, хто потрапив на показ, «помилувавшись адресою», чи за порадою друзів, які хотіли посяти хоч краплину добра і мудрості в душах цих людей... Було й таке, але все, про що між собою говорили ці жінки, здавалося нікчемним і смішним...

Адже серед глядачів була присутня мама Марії Матіос. Вона вклонилася від імені своєї доньки та від себе митцям, які створили це потужне театральне послання і, як Прометей вогонь, несуть його по всьому світу.

Повернення Іова

Аутизм – не вирок. І доля людини, в якій народився хлопчик із таким діагнозом, – у виставі, котру демонстрували в рамках фестивалю «Марія», – може бути підтвердженням подібних суджень про цю проблему. Доведена до озлоблення, вкрай змучена злидними сім'я, виїхавши до Америки, відмовляється від Іова і віддає його жінці, яка полюбила цю «незвичайну» дитину. Але у виставі, поставленій німецькими митцями, дуже чітко проведена паралель між системою виховання та ставлення до «інакших» у країнах тоталітарної і посттоталітарної системи та в

тих, що мають сталу демократичну традицію і протилежну, гуманістичну систему виховання. Хлопчик, який був приречений на нетривалість життя та неуспішність в усьому, стає і багатим, досягає успіху та ще й повертається до батьків, аби допомогти їм.

Прекрасне виконання ролей актрисами Юлією Бретшнайдер та Вібеке Альфай створює чудове й захоплює враження. У виставі є елемент володіння лялькою, яка імітує роль малюка та захоплює публіку. Драматичність та автентичність історії зберігається і в цій постановці, хоча вона створе-

на з акцентами на соціальних аспектах систем політичного та психологічного устроїв країн, в яких народилися та збулися головні герої. Доля Іова є темою біблійного звучання – вічною і актуальною завжди.

Прем'єра відбулася у Кельні 28 лютого 2015 року. А участь німецьких митців у XIII фестивалі «Марія» стала однією з яскравих сторінок українського полілогу культур 2016-ого.

Майже сакрального змісту і звучання надає виставі і музика Маттіаса Бернхольда та пісню Дірка Шаттнера.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

фестивалі

■ СЕРЦЕ УКРАЇНИ ЗАТРІПОТИЛО ВІД «СКАРБІВ КИЇВЩИНИ»

Осінній ранок неділі. Сірий клопоть неба «запалюється» сонцем, а серце – піснею. Біля Бориспільського міського будинку культури яблуку ніде впасти. Тут, де тісняться автобуси й машини, окрім жвавого руху транспорту, перехожих і тих, хто давно чекає (організаторів), відбувається концерт просто неба.

Зліва троє жінок співають під акомпанемент баяну, справа – красуні-дівчата позують перед фотографом, хтось «на ходу» прикрашає коровай кетягами калини, хтось намагається втримати реквізит, рушники і костюми, що випадають із рук... Повз проїжджають автомобілі, водії яких від захвату сигналять натовпу. У відповідь на такі вітання отримують радісні помаху і пісню «в два голоси».

Це 46 творчих колективів Лівобережної Київщини (більш ніж півтисячі учасників!) зібралися однією творчою родиною на другому відбірковому турі II Відкритого фестивалю народної творчості «Скарби Київщини». Окрім виступів у хореографічному, хоровому, інструментальному та фольклорному жанрах, була представлена виставка майстрів народної творчості. Вишивка, ляльки-мотанки, старовинні прикраси, пряники за стародавнім рецептом, прикраси зі шкаралупи яєць страуса, годинники з елементами петриківського розпису, вироби з дерева – серед дива, створеного власноруч, кожен міг обрати собі до смаку будь-яку річ.

Усміхнена Леся Курукіна із Василькова, здається, знає все про кожен виріб. Спершу демонструє картини львівського художника із запатентованої ним кавової маси, розповідає і про свої медові пряники. Каже, що тісто, з якого в давнину їх робили, було дуже липким та виготовлялося у великій кількості, тому спеціально для приготування солодощів винаймали дужих чоловіків, які великим прачем «били» його – звідси і назва «пряник».

Перші акорди музики скликають присутніх до зали. Помилуватися дійством та підтримати своїх фаворитів завітали і дорослі, й діти. На сцені – аура творчості, у залі витає дух захвату. Тож увявіть лише, як учасники підтримували одне одного, як підтанцювувало журі, як глядачі, вже не дивуючись, нагородили оваціями 67-річну Віру Ярему, вокальний виступ якої супроводжувався грою на ложках, соло на бубні та запальними танцями.

Директор Київського обласного центру народної творчості та культурно-освітньої роботи Олена Завальська була чи не найемоційнішим глядачем. Вона зізналася, що закохана у мистецтво, а культура – її життя. «Цим заходом хотіли показати серце України – Київщину – як найкрасивішу перлину, а також підняти на поверхню експериментальне мистецтво (гумор, театральні жанри), бо воно, на жаль, є незайнятою нішею на сьогодні», – розповіла жінка.

Минуле і сучасне злилося в єдиний колір радості: автентичний спів і новітні музичні стилі, старовинні обряди і новаторські хореографічні особливості. Вражала і «вікова палітра»: поруч зі старожилами Київщини витанцювала та виспівувала малеча.

Цей зв'язок поколінь огортав Будинку культури до пізнього вечора, а розквітчані хустки, вишиванки, сукні та розкішні прикраси перетворили його в розкішний осінній сад талантів. Кому дістанеться урожай перемог, ще невідомо, а поки знаємо, що завершальний гала-концерт планують провести 22 жовтня в Українському домі.

Ольга КАЦАН

«Душа України» святкує п'ятиріччя

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Єдиний у світі музей української домашньої ікони «Душа України» та найбільший приватний музей України «Радомишль» відсвяткували п'ятиріччя з дня свого заснування.

На урочистості з такої нагоди до замку завітали не лише жителі України, а й власники музеїв – народний депутат України Ольга Богомолець. Вона запросила до Радомишля послів країн Європи. Зокрема, на святкове дійство прибули Надзвичайні та Повноважні Посли Литви, Словенії, Румунії та Франції.

Кількість відвідувачів збільшується з кожним днем, а слава про Радомишльський замок-музей розповсюдилася далеко за межі Європи. Число гостей, які побували тут, перевершило 130 тисяч, а про українську домашню ікону дізналися навіть у Японії. Представники Першого національного каналу Країни Вранішнього Сонця зняли про музей Ольги Богомолець документальне кіно.

Прядуть і співають «Бовсунівські бабусі»

«Саме на цьому національному каналі демонструвався фільм про українську домашню ікону, – розповідає Ольга Богомолець. – Оператори їздили за мною по «барахолках», де я купувала ікони в геті за недбаному стані. Японці приїжджали до нас п'ять разів. І коли вони відїжджали в черговий раз, я поцікавилася: для чого ж Першому національно-

Ольга Богомолець серед гурту «Бовсунівських бабусь»

му каналу Японії така стрічка? Вони відповіли, що хочуть показати Україну – жителям Японії. На жаль, наше національне телебачення ще не зняло фільму про українську домашню ікону, а японці вже побачили його на екранах своїх телевізорів».

Сама ж авторка і натхненниця до сьогодні важко вірить, що за десять років на місцевому звалищі з розвалин постав музей, який є не лише окрасою поліського краю, але й туристичним центром міжнародного значення. Територію ландшафтного парку, як і сам замок-музей «Радомишль»,

коли не буде самокупним та самодостатнім, ми відкрили маленький готель під назвою Via Regia. Він унікальний, адже кожна кімната присвячена видатним просвітникам та діячам різних країн.

Офіційне відкриття готелю Via Regia відбулося за участю Повноважних Послів Франції та Литви: вони відкривали величезну територію своїх країн у замку «Радомишль».

«У музеї ми творимо Україну, – наголошує Юрій Рудницький, історик і гід-екскурсовод закладу. – Ми відкриваємо її не тільки для українців, а й для європейців. Тут ми створюємо ту Україну, за яку наші хлопці воюють на фронті. А наш фронт розміщується тут. І саме тут він не менш важливий, аніж на передовій. Коли ми будемо боротися і тут, і там одночасно – однозначно здобудемо перемогу».

Ольга Богомолець переконана, що люди, які приходять відвідати музей української домашньої ікони, потрапляють наче додому, адже тут немає підписів під експонатами, а самі образи кожен відвідувач може потримати в руках.

«Я намагалася відродити дім для осиротілих ікон, – розповідає Ольга Богомолець. – Дуже складно повірити, що вся ця краса, яка розміщена на стінах, спочатку була дошками, які я купувала на «барахолці» цілими ящиками. Ще 20 чи 25 років тому я насправді точно не усвідомлювала, що роблю, але інакше вчинити не могла. Я купувала ці дошки, заліплені гноєм, на яких навіть не видно було, що зображено. Я знала лише, що ко-

лись це були ікони. В нашому музеї екскурсоводи дають експонати в руки відвідувачам. Крім того, у нас проводять екскурсії для сліпих людей, які, можливо, ніколи не були в музеї. Тому тут вони можуть взяти до рук ікони та відчутти українську історію і ту любов, яка притаманна всім українцям».

Під час святкування ювілею дирекція музею влаштувала приємний сюрприз для відвідувачів, який чи не до сліз розчулив публіку. Цим сюрпризом став показ сучасного українського традиційного одягу для дітей від майстерні «Аденчик-Баденчик», яку очолює Вікторія Щербань.

Показ одягу від майстерні «Аденчик-Баденчик»

Вразили глядачів і моделі – учні сільської школи села Хотів, що на Київщині, які неперевірено дефілювали в українських модних вбраннях ручної роботи.

Прикрасили свято своїм автентичним співом неперевершені «Бовсунівські бабусі».

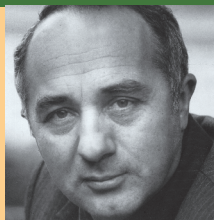
«Нам усім разом на п'ятьох понад чотириста років», – жартують учасниці колективу.

У музеї людно, затишно й цікаво. А ще п'ять років тому пані Оля Богомолець боролася з рейдерами, які не давали відкрити музей. Ще тоді вона думала: а чи приїде сюди колись бодай сотня людей?.. А вже коли був десятитисячний відвідувач, подумала: а чи доживе до сотисячного?.. Нині відвідувачів уже понад 130 тисяч. Тепер вона впевнена, що дочекається мільйонного гостя.

Фото автора

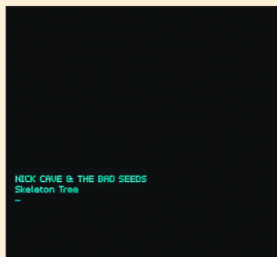

Головний редактор
журналу «Музика»
Володимир КОРНІЙЧУК

музика

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 17-23 ЖОВТНЯ

**SKELETON TREE /
НІК КЕЙВ & THE BAD
SEEDS**

Оцінка «КіЖ»:

★★★★★

Есенція: «Своїм голо-
сом кличу Тебе».

За часів наркоти-
чно-панківської
юності австралійсь-
кий брүнет привчав
своїх музикантів до творчості Леонарда Коена, й
оце ще той парадокс (здавалось би, що у них спіль-
ного?). Так ось «Дерево-скелет» дає роз'яснення:
вісім треків-молитов; помірний акцент на форте-
піано; всуціль спокійні ноти й стихнені інтонації;
співу обмаль, більше розповідей або стриманого
голосіння; цупка атмосфера присутності на свя-
щеннодійстві... – все у «фірмових» традиціях ка-
надського ветерана, котрого учень із протилежної
частини півкулі навіть перевершив.

**A HERMITAGE /
JAMBINAI**

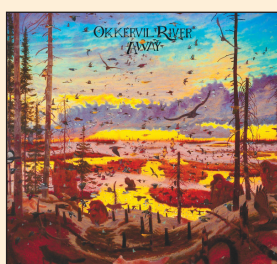
Оцінка «КіЖ»:

★★★★

Есенція: гострень-
кого замовляти?

Не можу відмовити
собі в насолоді знову
процитувати коле-
гу Дмитра Акрамова:
«Корейські авангар-
дисти повернулися! Пам'ятаю, коли чотири роки тому
побачив їхнє дебютне відео – як же воно зачепило!
Свіжо, ново, якісно, екзотично...»

Й досі не збавляють обертів: на новому альбомі
почуєте ще гримучішу авангардну суміш пост-року,
пост-металу, ембієнту, кору з етнічними інструмента-
ми». Справді: взята окремо кожна з восьми пісень –
вражає, втім, цілісне ознайомлення віддає однамі-
тністю.

**AWAY / OKKERVIL
RIVER**

Оцінка «КіЖ»:

★★★★

Есенція: за краси-
вим пейзажем –
красивий саунд.

Дуже ймовірно,
якби не шедевраль-
на обкладинка, не
звернув би уваги на
цю річ. І точно не намагався би знайти її цілий тиж-
день. Урешті-решт, зусилля були винагороджені
хорошою платівкою, котра, безумовно, не стане ні
проривом, ані одкровенням, однак кілька приєм-
них вечорів гарантує. І не дивно: Вілл Шеф – друг
та соратник Джонатана Мейбурга, тому... Урочис-
та атмосфера, багаті аранжування із кількома до-
датковими інструментами (зокрема, струнними й
духовими), натхненний спів – що ще потрібно, аби
тримати душу в тонусі?

Система оцінювання і примітка: ★★★★★ – ра-
зюче, ★★★★1/2 – чудово, ★★★ – сильно,
★★★1/2 – пристойно, ★★★★★ – непереконаливо,
★★1/2 – посередньо, ★★ – слабо, ★1/2 – погано,
★ – жахливо; перед похилою ризикою – назва релізу,
за нею – виконавець.

Володимир БАНЯС

Вийшов з друку черговий номер журналу «Музика»

Четверте цьогорічне число часопису «Музика» розпочинається публікацією про оригінальне трактування немирного Моцартівського «Фігаро», якого модерново представили у Львівській опері студенти Музичної академії імені М. Лисенка.

Балетним постановним розмаїттям подивують Вас учні та студенти Київської муніципальної академії танцю імені Сергія Лифаря, котрі нещодавно успішно відзвітували на сцені Національної опери України перед своїми численними столичними глядачами (матеріали Ольги Пастушенко та Альбіни Бутук).

Наша рубрика «Фольк» наповнена «Рідними наспівами»: діяльність цього своєрідного камерного ансамблю народних інструментів Національної філармонії України оригінально висвітлює відомий музикознавець Світлана Корецька.

А не менш відомого радіоведучого вельми популярної передачі «Український вимір» і водночас талановитого музиканта-піаніста Романа Коляду – представляє нам Валентин Добровінський. У творчу лабораторію композитора Олександра Нежигая нас запрошує Наталія Тарасова. Окрім того, у Львові, джазовій столиці нашої держави, побувала заступник головного редактора часопису «Музика» Галина Дуб, котра і повідає Вам, шановні читачі, про міжнародний фестиваль Alfa Jazz Fest, який британське видання The

Guardian зарахувало до топ-10 найкращих джазових європейських імпрез.

У «Нотному стані» владарює нині відомий композитор сучасності Анатолій Гайденко з поетом Миколою Сингаївським, котрі представляють нам урочисту оду «Мій рідний край». А в рубриці «Репрєсована симфонія» познайомитесь із розповіддю Олени Рощенко про сумнозвісну історію створення самотнім композитором Дмитром Клебановим його Першої симфонії, яку він приурочив пекельним мученикам Бабиного Яру. Композиція

упродовж семи десятиліть замовчувалась тоталітарним режимом – як «небезпечна» для соціалістичного ладу.

У рубриці «Незабутні» прочитаєте про воскреслого із забуття видатного композитора Буковини Сидора Воробкевича, котрому цьогоріч виповнюється 180 років (матеріал Олександра Залуцького). У статті й інтерв'ю Івана Гамкала та Володимира Корнійчука яскраво постає образ визначного оперного співака Миколи Кондратюка, якому нині було б 85.

Геть особно стоїть у нашому часописі стаття-розвідка Ганни Карась про все-світньо відомого оперного співака Василя Сліпака, який нинішнього року, воюючи у складі добровольчих формувань, трагічно загинув на Сході України. Як стверджує автор статті, для нього писали твори європейські й американські композитори, а він своїм голосом завоював «...не лише Францію, але й усю Європу та світ».

Врешті-решт, про львівську презентацію-імпрезу нотного збірника композитора Василя Безкоровайного, що проходила червневого дня у приміщенні Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької, можна дізнатися на сторінці 47.

Тож, шановні наші поціновувачі та дописувачі! Читайте, насолоджуйтесь і передплачуйте оригінальний фаховий часопис «Музика», з яким Вам буде веселіше жити, а на душі – мелодійніше.

Володимир КОРНІЙЧУК,
головний редактор

XXVII Міжнародний музичний фестиваль «Київ Музик Фест»

Ось і відзвучали останні акорди в ошатних залах та духовних храмах столиці.

Цьогорічне свято для всіх поціновувачів не швидкоплинної, а вічної музики запам'ятовується концертами в Колонному залі імені Миколи Лисенка Національної філармонії України та у Великому залі Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Там прозвучали твори визначних майстрів вітчизняної симфонічної музики: Мирослава Скорика, Євгена Станковича, Валентина Сильвестрова, Івана Карабиця, Лесі Дичко, Ігоря Щербачова, Сергія Пілотикова.

У рамках програми «Музичні діалоги: Україна-Польща» яскраво проявив себе в ролі талановитого диригента знаний композитор сучасності Воло-

димир Рунчак. У Великому залі Національної музичної академії на вечорі симфонічних прем'єр – у виконанні Заслуженого академічного симфонічного оркестру Українського радіо під орудою Володимира Шейка прозвучали нові твори; зокрема, й молодих композиторів: Сергія Вілки «Листи», Ганни Кузіної «Симфонія-концерт для скрипки з оркестром» та Івана Небесного «Вже котрий це до тебе лист...» на вірші Василя Стуса.

У Будинку звукозапису Українського радіо відбувся чудовий симфонічний концерт: учасники Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України (художній керівник і диригент Микола Лисенко) виконали твори Ігоря Гайденка, Юлії Гомель-

ської та Олександра Нежигая. Але особливий успіх і бурхливі овації слухачів випали на глибокоемоційний твір молодого композитора Валерія Антоюка «Маскарад небачених снів», Симфонія № 7, присвячена невинним жертвам воєн і терору (2015–2016). З ним перегукується хорова програма «Героям Небесної сотні» Вікторії Польової, що прозвучала в лютеранській церкві Святої Катерини – у чудовому виконанні Камерного хору «Київ» під орудою Миколи Гобдича.

XXVII Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» відзначився і досить оригінальними прем'єрами. Так, знаний український композитор Іван Тараненко у Великій концертній студії Будинку звукозапису Українського радіо презенту-

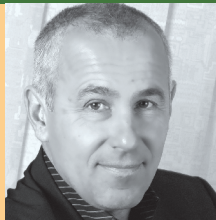

Успішний виступ композитора-диригента Володимира Рунчака

вав свій авторський аудіоальбом «Музика української землі», який створювався з 1996 до 2016 року! До його випуску долучилися скрипальки Богдана Півненко та Мирослава Которович, «МузКлуб Івана Тараненка», фольклорний гурт «Многая лета», «Брасофон квінтет» та Національний академічний оркестр народних інструментів України під орудою Віктора Гуцула.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

Галицький десант

Володимир СУБОТА

Із виставок «Мистецтво Галичини з фондів музеїв України» в художньому музеї та «Мистецтво Галичини другої половини ХХ – початку ХХІ століття» у «ЄрміловЦентрі» розпочався у Харкові форум «ПогранКульт: ГаліціяКульт».

Тут представлено більше 200 робіт художників Галичини, які допомагають харків'янам зрозуміти, як саме формувалося мистецтво цього краю: починаючи від Олени Кульчицької та Романа Сельського і закінчуючи прибічниками новітньої ікони, фотографії, перформансів та інсталяції.

Перед входом до Центру сучасного мистецтва розмістилася інтерактивна інсталяція Олекси Фурдіяка й Ігоря Слободяна «Дудіння», яка служить своєрідним епіграфом до експозиції. Трембіти – це у-

Інтерактивна інсталяція Олекси Фурдіяка й Ігоря Слободяна. «Дудіння»

та «Дівчина-янгол» чи Володимира Костирка «Галичина і Україна». Відверто патріотичні. Але саме це і викликає до них живу зацікавленість.

Такої думки і харківський художник, член-кореспондент Академії мистецтв України Павло Маков – активний учасник форуму. Він провів кілька зустрічей із молодими художниками-галичанами. В результаті була організована спільна виставка «Щоденник», яка переконливо засвідчила різне сприйняття одних

тичність», – сказала завідувача науково-дослідним відділом мистецтва ХХ – початку ХХІ століття Національного художнього музею України Оксана Баршинова.

300 художників із Галичини та Слобожанщини беруть участь у 80 різних культурних подіях: кінопоказах, концертах, спектаклях, літературних читаннях, художніх виставках, лекціях і дискусіях. Художник-аніматор Роман Дзвонковський разом із дітьми в обласній дитячій бібліотеці створив фільм про Фунтика і Лиса Микиту – «Фантастична країна»; моралісти розписували стіни виробничих корпусів заводу «Турбоатом». Особливо вирізнявся ужгородський художник Андрій Хір, котрий написав прекрасну картину «Забобони» – на основі карпатських міфів.

«На виставках демонструються інсталяції та перформанси, які показують історію Галичини і пропонують харків'янам замислитися над своєю історичною пам'яттю, спробувати реконструювати її. Слід знати минуле не лише Харкова, але й власного роду – і це допоможе зрозуміти самого себе, чому ти такий і чого хочеш від майбутнього», –

Андрій Хір. «Забобони»

соблення карпатського краю. Але у цьому випадку вони нагадують ще й газові труби, які прокладені під землею зі сходу до заходу й об'єднують різні регіони України.

Живопис, графіку, портрет, відео-арт показують художники Володимир Костирко, Євген Равський, Юрій Кох, Карло Звіринський, Ігор Перекліта, Євген Самборський, Андрій Сагайдаковський, Євген Лисик, Зеновій Флінт, Олександр Аксінін, Володимир Пінгігін, Сергій Петлюк, Олена Турянська, Ігор Дюріч, Ігор Подольчак («Фонд Мазоха»), «Відкрита група» та інші. Представлена тематика їхніх творів досить незвична і навіть шокує для «східняків». Приміром, подивитися хоча б на картини Ігоря Переклі-

і тих же явищ у суспільстві митцями з Харкова, Львова, Івано-Франківська...

Цей масштабний захід став логічним продовженням форуму «ДонКульт», що проходив 2014 року у Києві та 2015-ого у Львові і був присвячений мистецтву Донбасу. Він організовується зусиллями українського благодійного фонду DOFA.fund за сприяння Міністерства культури України – за шістьма напрямками: кіно, література, музика, театр, візуальне мистецтво і лекційно-дискусійні програми.

«Незважаючи на різні історичні передумови та ментальність, як Харків, так і Львів залишаються центрами модернізму та андеграунду, які формували і продовжують формувати українську іден-

каже куратор напрямків форуму Ірина Магдиш.

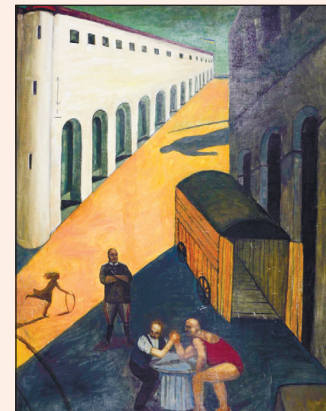
На арені Старого цирку відбувся концерт «Чи складно вести коней» – академічного симфонічного оркестру «Слобожанський» разом із рок-гуртом із Чехії The Plastic People of the Universe, який у своїй країні вважається культовим. Створений у 1968 році, він був заявлений як гурт опозиційних інтелектуалів на чолі з Вацлавом Гавелом. До нього увійшли не лише музиканти, але й літератори, художники, науковці; нічого подібного на той час у Європі не було. І донині гурт має у чеському суспільстві високий моральний авторитет і популярність.

А львівська група «ГИЧ-оркестр» дала концерт просто неба перед оперним театром. Музиканти грають експериментальну музику і створюють композиції на вірші Павла Тичини, Володимира Сосюри та Мар'яна Пирого і на твори усної народної творчості.

У рамках форуму запланована цікава дискусія «Нові контексти старих ідей: про націоналізм в Україні і Європі». Зараз актуальними стали радикальні ідеї не тільки у країнах колишнього союзу. Держава звертається до них у пошуках своєї ідентичності. За останні 25 років націоналізм для українського суспільства став одночасно і способом виходу з-під російського впливу. Цю проблему обговорюватимуть історики і філософи з Києва, Харкова та Львова...

Та поки триває форум «ПогранКульт: ГаліціяКульт» у Харкові, його засновники уже обговорюють плани на майбутнє. Де проходитиме наступний? Ймовірно, на Буковині або Закарпатті. Саме там хочуть презентувати культурний простір Слобожанщини.

«Тільки місто Харків може представити чимало змістовних тем. Це переосмислення творчості Юрія Шевельова, роль письменників «Розстріляного відродження» у становленні того режиму, жертвами якого вони самі стали, і багато іншого», – зазначає співробітниця Харківського літературного музею Тетяна Пилипчук.

Олексій Борисов. «Іван-Франко-Іван»

■ «ПАРАД ТРОЯНД»

Жіночий оркестр «Парад троянд» часів післявоєнної Франції зі сцени вітає глядачів Харківського театру для дітей та юнацтва і запрошує за лаштунки свята. Режисер Олександр Ковшун поставив трагіфарс «Парад троянд» за п'єсою «Оркестр» Жана Ануя, прем'єрний показ якого відбувся тут нещодавно. Ніяке шоу не може приховати трагізм людських дол, драматичність життя... У перервах між розважальними номерами колеги з'ясовують стосунки. Зовнішня краса, ошатність і блиск – це лише маска, яка не може приховати звичну буденність.

Перш ніж показати цю виставу харків'янам, трупа театру винесла її на суд європейської публіки: спектакль взяв участь у II Міжнародному фестивалі українського театру в Кракові (Польща) та у Міжнародному фестивалі «39. Український молодіжний ярмарок» (місто Гданськ, Польща).

■ «ЕТЮДНІ ПЕРЕСПІВИ»

Саме таку назву має персональна виставка художника Марка Константинопольського, яка відкрилася у галереї «Мистецтво Слобожанщини». Оригінальність етюдів полягає у тому, що майстер правдиво і досить оперативно фіксує на полотні прекрасні моменти навколишньої краси, життєствердної природи, сповненої таємничості й натхненності.

Виставка оформлена доволі оригінально: представлені етюди, зафіксовані у своєрідних картонних конвертах, що кріпляться до стіни, доповнюються атрибутами художника – пензлями, тубиками, палітрою. Подібний дизайн створив комфортну атмосферу плерного живопису.

Особливо приваблюють зимові пейзажі майстра. Ця пора року оживає під його пензлем. Мороз, сніг не створюють якогось дискомфорту, якщо є любов, сімейний затишок і душевний комфорт. Такі думки приходять, коли бачиш засніжені оселі із скравами вікнами і димом над дахами...

Марк Константинопольський плідно продовжує традиції, закладені його батьком Адольфом Константинопольським – видатним українським художником.

■ МУЗИКЛ «ЛІСОВА ПІСНЯ»

У місті засновано ще один комерційний театр під назвою «Сіль» – завдяки співробітництву випускників Харківського національного університету мистецтв імені І. Котляревського та акторів Берлінського незалежного театру Wheels.

На сцені театру для дітей та юнацтва відбувся творчий дебют трупи нового театру. Була показана драма-феєрія Лесі Українки «Лісова пісня». У постановці Юлії Тараненко і Максима Панченка – це виявився класичний мюзикл: поєднання драми, музики, пантоміми і танцю. У німецькій версії вистава називається Neverending Forest Songs.

Наприкінці жовтня театр «Сіль» покаже в Німеччині відразу два спільні музичні проекти – «Лісову пісню» і «Будинок» (Home).

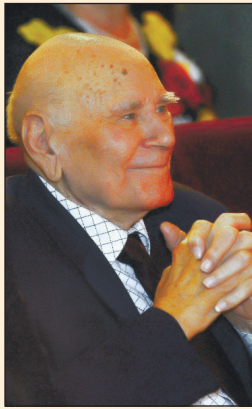
редактор

Елизавета ТАРАСОВА

цікаві зустрічі

93 ОСІНЬ ОЛЕКСАНДРА СИЗОНЕНКА

Прозаїк, публіцист, есеїст, кіносценарист, лауреат Шевченківської премії, 20 вересня письменник зустрів свою 93-ю осінь...

Доля його і важка, і часом трагічна. А ось творчість не поділяється на періоди. Історія його оповідей – це історія степового українства. Його образи правдиві й незнищенні. Вони безсмертні.

«Білі хмари», «Степ»,

«Валькірії не прилетять» – скільки тут класичного письма, тонкого, душевного. Автор наполегливо шукає слово, що стає в рядок і творить справжню літературу. «Найдороща, наймиліша, найулюбленіша моя книжка – «Білі хмари», – не так і давно написані автором ці слова. А для багатьох читачів найулюбленіша й наймиліша з часу її першого прочитання.

Життя письменника завжди було не з легких. 28 квітня 1945-ого. «Мене було майже вбито у Берліні, за кілька кроків від Рейхстагу», – не раз викопиться потім і в розмовах, і на папері. Бо тяжко те поранення все життя даєть взнаки. Він має щасливу творчу долю. Дев'ять романів, трохи більше повістей, десятки оповідань чи не у тридцяти книжках дійшли до читача. І не стоять вони, припадаючи пилом, на стелажах бібліотек. Їх читають.

«Добрим генієм був для мене Олесь Гончар», – скаже Олександр Сизоненко у кількох, може, найкращих своїх розповідях про людину, зустрічі з якою випадали від того сорок дев'ятого впродовж життя і були для обох «постійною радістю». Радістю, а коли і смутком, видавалися зустрічі з Андрієм Малишком, Григорієм та Григором Тютюнниками, Василем Земляком, Ліною Костенко, Миколою Вінграновським та багатьма-багатьма ровесниками й побратимами: у цій книзі – понад сто робіт. Багато й про молодих. Нових, «припізнлих друзів», яких доля посилає і зараз: Дмитро Кремінь, Павло Вольвач, Володимир Базилевський, Дмитро Іванов, Микола Луків, Теодозія Зарівна, Марія Матіос...

– Як живеться Вам нині, про що мріється, Майстре Слова? – цікавлюся при недавній зустрічі.

– Та про що там мріється... – змахує рукою. – Маю двох доньок, сина й онуків. Та вже і правнуків. Живу сам на дачі під Києвом. Я тут сторож покинутого раю. Правда, по сусідству – Дмитро Павличко й Іван Драч. Час від часу навідується гості. Вночі іноді згадую батьківську хату на Миколаївщині, яка валиться на глум усьому селу, спати не можу. А найголовніше – хочу, щоб мир був на землі.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Вадим Скуратівський: «Не можна звикати до війни»

5 жовтня відзначив ювілей Вадим Леонтійович Скуратівський – доктор мистецтвознавства, кандидат філологічних наук, академік Національної академії мистецтв України, член Спілки кінематографістів України та Асоціації українських письменників, заслужений діяч мистецтв України.

Вадим Леонтійович – один з учасників Ініціативної групи «Першого грудня». Був автором-ведучим низки телепередач, написав чимало книг, а також знявся в ігрових фільмах «Родимка», «Співачка Жозефіна й мишачий народ» (Гран-прі за найкращу чоловічу роль в номінації «Непрофесійний виконавець ролі»), «Посмішка звіра».

Вадим Скуратівський має за плечима величезний досвід громадської діяльності, його слово, безперечно, є авторитетним для багатьох. Зустрілись із паном Вадимом з нагоди його дня народження та обговорили багато актуальних питань.

– Вадиме Леонтійовичу, як Ви ставитесь до двомовності в Україні в умовах російсько-української війни?

– Я спокійно ставлюся до так званої двомовності тутешньої, але з огляду на те, щоб це не скінчилося катастрофою ірландського типу. Ви зауважили, що у Києві, коли звертаєшся українською мовою до будь-кого – тобі одразу відповідають українською? Памятаю, десь у 70-их роках одна знайома з Дніпра говорила: «Приїхала из Львова, так много там интеллигентных людей». – «Откуда вы знаете, что они интеллигентные?» – «Они все время говорили по-украински».

Це драматична ситуація, і її порятувала лише ситуація 1991-ого року. Але справжнє утвердження української мови ще попереду. Зверніть увагу на те, як спочатку журналістам відповідали деякі солдати-добровольці АТО, намагалися говорити українською, а потім махнули рукою і перейшли на російську мову.

Один львівський історик підкреслено української орієнтації сказав: «Російськомовний український націоналізм показав свої зуби» в АТО: в розумінні, що вони російськомовні, але вони українські патріоти. Проте не хотілося б, щоб ми йшли шляхом Ірландії, котра втратила свою рідну мову; і я не думаю, що колись ця країна повернеться до власне ірландської, оскільки втрачений історичний час.

У нас трохи оптимістичніша ситуація, але все одно важка. Я пам'ятаю епоху 60–80-их років у Києві, коли на Хрещатику українською говорив лише мій спочатку учень, а потім студент Богдан Жолдак, нині відомий письменник. Скажу одверто: я з дуже україномовної сім'ї сільських вчителів, моя мати дуже шанувала велику російську культуру, але коли старший

брат один раз спробував заговорити російською, то мати закричала: «Олег, говори людською мовою!»

Хай буде ця двомовність за однієї умови: має російська залишитися мовою нашого спілкування з Росією.

– Як Ви вважаєте, чи є розкол у суспільстві і які його джерела?

– Я думаю, що розкол, на превеликий жаль, продовжується, принаймні простежується певна несумісність різних фрагментів нашого суспільства.

Джерела – абсолютна політична, адміністративна, мілітарна присутність Росії. Видавалося, що так буде завжди. Потім з'явилася відлигова українська література, відлигове мистецтво, з'явилися ентузіасти мистецтва. Українські патріоти вважали, що найголовніше в напрямі українського патріотизму – це говорити українською мовою. От заговорять українською – і все буде добре. Я патріотам казав: «Тут справа не в українській мові, а в тому, що законодавчо мають бути закріплені її права».

25 років пішло на те, щоб визначитись, із ким ми: чи із Заходом, чи зі Сходом. На жаль, Схід пішов іншим шляхом, і тепер ми маємо у сусідів люту, дурну диктатуру, але ніхто якось не може зрозуміти, що кожна диктатура – дурна. Є, звичайно, диктатура, сказати б, успішна в лапках – кубинська.

Україна має іти своїм шляхом, але для того, щоб цей тиск витримати, доводиться воювати з Росією, і зрештою, все це має наслідки дуже драматичні, не можна звикати до війни, не можна звикати до того, що один український військовослужбовець загинув, троє поранено. Це наші співгромадяни, як правило, молоді люди.

– Вадиме Леонтійовичу, відчуваєте, що українці почали звикати до війни?

– Це дуже погана звичка. Треба зрозуміти ще одне: солдат в окопах, і він дивиться на тил, йому видається, що там «жирують». Якщо Україна політична буде продовжувати певні ігрища, забуваючи про інтереси воєнків, то вони прийдуть сюди, і за кілька днів нікого не залишиться

– від правих, лівих і поміркованих, від російськомовних, україномовних і так далі. Це дуже складна і важка проблема, але, звичайно, від Росії треба відбитись. Сучасна Росія дуже агресивна і дуже небезпечна.

Десь починаючи з XVII століття, над нами безперестанку нависає Російська держава: спочатку в московському оформленні, а потім у петербурзькому, а потім знову в московському. Варто сказати, що нічого доброго від цього не було. Перша світова війна, її продовження у вигляді Другої світової, посередині громадянська війна в Україні, вслід за тим голод 33-ого року, абсолютно облаштований Москвою, звичайно, за допомогою тутешніх колаборантів. Нам треба шукати свій шлях. Українська мова – це один з інструментів, один із засобів «самоздійснення» України на цьому самому суверенному шляху, але це не найголовніше.

– Яка роль інформаційної війни наразі, як Ви гадаєте?

– Україна не веде цю інформаційну війну, на превеликий жаль. А якби й вела, це б теж не дуже їй допомагало, тому що інформаційна війна має бути підтвердженням того, що люди трохи краще живуть. Нам треба нещадно ставитися до тутешніх, одверто русофільських провокацій.

– Чому Україна схильна до таких суспільних вибухів, як Майдан?

– Річ у тім, що ще за дохристиянських часів тут були віча, і київські віча продовжувалися до епохи монгольської, а потім Чорна Рада, військова демократія – і козацька, і всезагальна десь у XVIII столітті.

Це інстинкт масової України: мають всі зібратися і висловитися, почалося це десь у 17–18-их роках, але так потім й закінчилося. Тієї доби було небезпечно збиратися втроях чи вчотирьох. Приблизно кінець 80-их років – це ніби поновлення інституту віча, але спочатку то була така красива маніфестація, а в 2004–2005 – вже необхідність.

У грудні 2013-ого я за дорученням так званої групи «Рух 1 грудня» виступав на Майдані. Я зі сцени промовив: «Побачив мільйон людей». Одна дама російською сказала: «Что вы такое говорите? На этом Майдане может поместиться только 180 тысяч». А я побачив мільйон, тому що все абсолютно було заповнено. Так попереднє керівництво вирішило. Але не можна зловживати Майданом. Треба, щоб його представники робили те, чого Майдан хотів, а так весь час збиратися – це може закінчитися громадянською війною. Ми живемо у дуже складному світі, тому треба зробити все для того, щоб якісь крайні форми деспотизму зникали, включаючи і російську агресію.

Спілкувалася Єлизавета ТАРАСОВА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

ДИТЯЧА СТОРІНКА

**ПОГЛЯД З ДАХУ НА
 «ГОГОЛЬФЕСТИВСЬКЕ»
 ЧУДЕРНАЦЬКЕ СВЯТО**

Однією з вистав, яку організатори рекомендували для сімейного перегляду, була «Чудернацькі забави на даху» від київського театру «Золоті ворота», художнім керівником якого є один із лідерів цьогорічного «пекторального буму» Стас Жирков.

Театр «Золоті ворота» на цьогорічній «Київській пекторалі» здобув перемогу в різних номінаціях. Тож не лише дітям та їхнім батькам, але й іншим глядачам було цікаво подивитися виставу для дітей у виконанні акторів цього театру. Заглядаю в зал і бачу, що вільних місць нема, а в проходах стоять шанувальники «Золотих воріт». Сім'ями і поодинокими — чекають початку казкового дійства.

У такому товаристві побачила все і я. Не думала, що можу так захопитися, що забуду про локацію, на яку планувала потрапити. Але сталося саме так, адже видовищність та веселі чудернацькі пригоди були такими захопливими, що йти з цього царства Мельпомени зовсім не хотілось.

Режисер спектаклю, чи то театрального дійства, Дмитро Гусаков каже, що вистава є першою для дітей у цьому театрі, тому до неї особливе ставлення і в нього, і в акторів. Кожен із них навіть намагався внести свою часточку творчих ідей і зробити все так, щоб усім було цікаво.

«Чудернацькі забави на даху» — продовження творчої співпраці з Лабораторією молодих українських режисерів Одеси. Поставлена вистава за мотивами фантастичної повісті Веніаміна Каверіна «Легкі кроки». Тож прискіпливим критикам до цього можна додати лише одне: звернення до фантастики може перетворити реальні події нашого буття в казку, яка цікава малюкам і дорослим, та захопити так, що мимоволі не хочеться повертатися на землю.

Так було і під час спектаклю, і після його закінчення, адже зал ще довго бурхливо аплодував і нагороджував оваціями та квітами всіх учасників цієї казково-фантастичної феєрії. Вистава, з усіма її режисерськими задумками і перипетіями героїв, стала таким собі лакмусовим папірцем у виявленні смаків організаторів «Гогольfesty». І той, хто свідомо чи інтуїтивно потрапив на її перегляд, вже, як правило, приходив і приводив своїх дітей на всі інші забави та вистави, які відбувались на території дитячих локацій фестивалю. Адже тут завжди було чим захопитися і захопити малюків та перетворити відпочинок на свято пізнання.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Репортаж із галявин, на яких ростуть діти

Леся САМІЙЛЕНКО

Завжди дуже приємно, коли після події ще довгий час не можеш позбутися приємних і теплих спогадів про пережите, почуте і побачене.

Саме такі враження залишились у моїй пам'яті після свят, організаторами яких були люди, які, на перший погляд, сповідують різні ідеї, але, безперечно, є патріота-

ми України. Тож порівнювати фестивалі «Гогольfest» і «Голосіївська кривка» марно, але й говорити про них як про щось докорінно протилежне — також неправильно. Це — глобальні культурологічно-патріотичні заходи, які засвідчують стан культури і культурності кращих представників українського суспільства.

В обидвох фестивальних проектах є складова, яка їх об'єднує і додає позитиву до всіх інших вражень. І це — дитячі локації. На «Гогольfesti» і дитячим, і сімейним переглядам була приділена особлива увага. Там на зелених галявинах Арт-заводу «Платформа» у вихідні відбувались не лише цікаві події, але й психологічні тренінги за участю професійних дитячих психологів, які надавали консультації батькам та іншим членам родини. Працювали з кожним і цілими командами спонтанно

створених дитячих гуртів, навчаючи основам культурної комунікації та іншим важливим речам. Робилося це легко та в режимі розваг, які виявились і пізнавальними, і корисними.

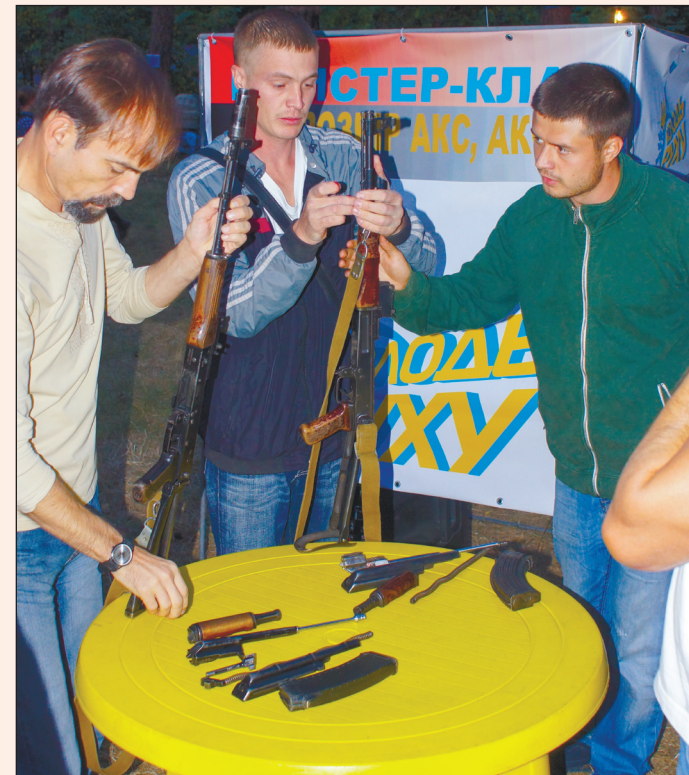
Але не менш вражаючою була і дитяча програма «Голосіївської кривки» — в обіймах розкішного Голосіївського лісу, який сам по собі наділений здатністю створювати затишок і комфортні умови для родинного відпочинку. Було дуже цікаво спостерігати за роботою учасників цього фестивалю, які вели дитячі локації. Тут діток не лише навчали розпису, робити витинанки, плести і малювати, але й співати, танцювати та працювати з глиною. Треба було бачити ці щасливі обличчя, з якими вони показували батькам створені з допомогою, а б так назвала, гончарів-психологів глечики та інші вироби. Очі світилися від щастя й отри-

Своїми руками

маного ними від процесу позитиву. Батьки також були щасливі, адже мали нагоду помилуватися своїми дітьми, яких було залучено до творчої праці. Гончарі так пояснювали своїм вихованцям усі тонкощі, так приємно розповідали про все, що цікавило дітей з приводу гончарської справи, що і я заслуховувалась.

А ще на «Голосіївській кривці» були військові навчання. Власне, навчаннями їх назвати важко, але навколо стендів зі справжньою зброєю юрмилися хлопчачки. Та й дівчат-

ка і юнки звертали увагу на військових, які давали уроки поводження зі зброєю. Показували, як збирається і розбирається автомат чи рушниця і завжди не забували наголосити, що ці знання треба мати, але використовувати з користю для загальної справи захисту України.

Тож, поєднуючи приємне з корисним, я та всі учасники цих фестивалів отримали не лише позитивний заряд енергії, але й почуття, які породжують віру, надію та любов.

 Фото Ярослава ГОЛОБОРОДЬКА
 з фестивалю «Голосіївська
 кривка»

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

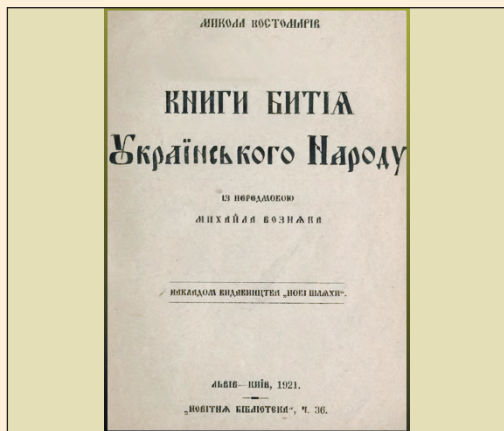

сторінки історії

■ ПРОМЕТЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Товариство кирило-мефодіївців як таємна революційна організація не протоколювало своїх численних зібрань і засідань. Тому точну дату його становлення визначити важко. Якщо виходити з вилученого у М. Гулака статуту, то хронологічно відлік часу створення спільноти потрібно розпочинати з кінця 1845 року. Але робота над статутом не припинялася і в 1846-ому. Та сама ідея фундації товариства могла виникнути значно раніше. Ймовірно, вона була генерована саме Миколою Гулаком, який пройшов європейський вишкіл у Дерптському університеті і був високоосвіченим юристом.

Микола Гулак став одним з ідейних натхненників створення статуту Кирило-Мефодіївського товариства. Братчики мали на меті залучити до визвольного руху всі слов'янські народи. Проте вони мріяли не лише про національне визволення, а передбачали також визволення слов'янських народів від гніту самодержавства та тиранії і здійснення корінних соціальних перетворень у слов'янських країнах. Ідеологія кирило-мефодіївців не мала нічого спільного з імперсько-шовіністичними ідеями московських слов'янофілів.

У матеріалах слідства, крім статуту і програми, фігурувала ще ціла низка звинувачувальних документів, які поліція вилучила у М. Гулака та інших заарештованих. Серед них найнебезпечнішими були визнані твори Т. Шевченка і «Книга буття українського народу» («Закон Божий»), відозви «Брати українці» і «Браття великороссияне и поляки», написані М. Костомаровим. «Закон Божий» є своєрідним популярним викладом Біблії та короткою історією слов'янських народів і України. Цей унікальний в історії української культури твір заслуговує високої оцінки та популяризації серед широких верств населення незалежної України. Концепція «Книги буття українського народу» стала домінантою всіх фундаментальних історичних праць Миколи Костомарова. Фактично на них виросла унікальна школа українських та слов'янських істориків.

Прометей національного відродження з Кирило-Мефодіївського товариства в задушливій атмосфері поліцейської імперії та мороку деспотії ще за 150 років пророче передбачили зоряне майбутнє нашої держави:

«Бо голос України не затих. І встане Україна з своєї могили, і знову озветься до всіх братів своїх слов'ян, і почують крик її, і встане Слов'янщина, і не позостанеться ні царя, ні царевича, ні царівни, ні князя, ні графа, ні герцога, ні сіятельства, ні превосходительства, ні пана, ні боярина, ні кріпака, ні холопа – ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії, ні у хорватів, ні у сербів, ні у болгар. Україна буде неполеглю Річчю Посполитою в союзі слов'янським».

Серед найбільш сфальсифікованих визначних суспільно-політичних явищ минулого століття в Україні є історія Кирило-Мефодіївського товариства.

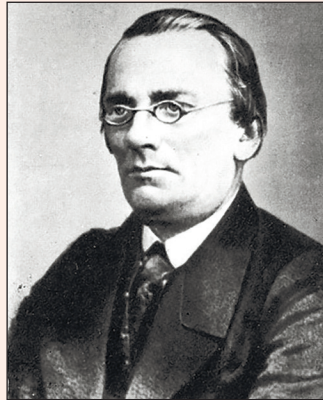
Царська влада витворила над братчиками ореол небезпечних державних злочинців, а комуністичні ідеологи акцентували увагу, головним чином, на вельми вигідній для імперсько-більшовицької системи ідеї єднання слов'янських народів (безперечно, навколо Росії). Проте свідомо замовчувалося, що кирило-мефодіївці ставили за мету не об'єднання слов'янських народів під скіпетром російських тиранів-самодержців, а мали твердий намір знищити ненависну жорстоку царську імперію – тюрму народів, у якій, за словом Т. Шевченка, «від молдаванина до фіна» все мовчало. Братчики мріяли створити на уламках тогочасних імперій незалежні слов'янські держави-конфедерації.

Можливо, у їхніх програмних намірах було чимало молодечої політичної романтики. Проте з висоти часу можна стверджувати, що Кирило-Мефодіївське товариство підготувало ідеологічне підґрунтя для майбутніх національно-визвольних змагань українського народу упродовж наступного ХХ століття. Саме з таких позицій сьогодні маємо оцінювати цей політичний феномен найкращих представників українського народу, який виник у деспотичній Російській імперії в середині ХІХ століття. Кирило-мефодіївці стали провісниками незалежності України, проголошеної лише наприкінці минулого століття. Але боротьба за справжню незалежність від імперської Росії триває ще й досі.

Фундаторами товариства стали: чиновник М. Гулак, ад'юнкт-професор Київського університету М. Костомаров та студент В. Білозерський. Пізніше приєдналися Т. Шевченко, П. Куліш і Д. Пильчиков, студенти університету О. Навроцький, О. Маркович, І. Посада, І. Андрузький, О. Тулуб

Провісники незалежності України

ДО 170-РІЧЧЯ КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Микола Костомаров

та поміщик М. Савич. Навколо нього гуртувалося близько ста осіб.

У поліцейській Російській імперії шпигунство та доноси були нормою моралі та суспільного життя. Кирило-Мефодіївське товариство стало жертвою доносу студента О. Петрова, котрий втерся в довір'я до братчиків.

Головним кримінальним звинуваченням проти Т. Шевченка, висунутим Третім відділенням після арешту поета 5 квітня 1847 року поблизу Києва, стали його поетичні твори. Аби написані геніальні поезії Кобзаря були зрозумілими слідчим, високим царським сановникам і самому імператору, їх бездарно переказали низькопробною російською прозою. На допиті 21 квітня слідчі поставили Тарасу Шевченку 22 запитання.

Завдяки винятковій стійкості та твердій позиції Тараса Григоровича на слідстві, навіть досвідчені фахівці відділення не спромоглися довести його причетність до таємного товариства. Проте це не завадило винести йому найжорстокіший вирок: «По высочайше утвержденному решению постановлено: Шевченко определить рядовым в Отдельный оренбургский корпус с правом выслуги, под строжайшим надзором, с запрещением писать и рисовать, и чтобы от него ни под каким видом не могло выходить возмутительных и пасквильных сочинений». Таким чином, поетичне слово Кобзаря виявилось для царату небезпечнішим за програмні засади таємного товариства.

Коли знайомимося зі слідчою справою М. Гулака, то складається враження, що цей 25-річний чоловік був скрутий з криці. Третє відділення, не зламавши його, змушене було винести вирок: «По высочайшему утвержденному решению дела определено: Гулака заключить на три года в Шлиссельбургскую крепость, отправить в отдаленную губернию под строжайшим надзором».

У повній ізоляції Микола Іванович перебував у страшний Шлиссельбурзькій фортеці всі три роки. Після відбуття визначеного терміну царським рескриптом йому було категорично заборонено жити в Україні та займатися юридичними науками. М. Гулак змушений був присвятити себе педагогічній ниві. Це була людина енциклопедичних знань і виняткової ерудиції. В Одеському лицейі він викладав географію, математику; фізику – у Ставропольській гімназії; космографію – в Кутаїсі; математику, фізику, грецьку і латинську мови – в Тифліській класичній гімназії. Доля закинула його і до Криму, де в Керченській гімназії він викладав історію і російську мову. Справжній вчений-енциклопедист, М. Гулак мав би ще за життя бути відомим світу як видатний математик. Але позначений тавром зятого ворога імперії, він помер у глухому азербайджанському містечку Єлизаветполі в забутті та матеріальній скруті.

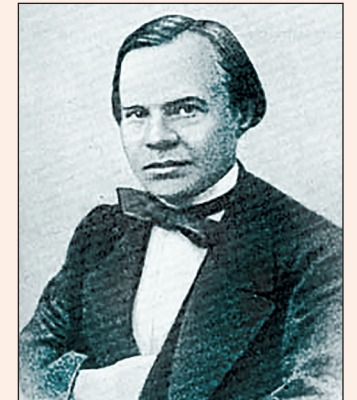
Жорстоко були покарані й інші члени таємного товариства. В учителя російської словесності Санкт-Петербурзького

Микола Гулак

університету П. Куліша вилучили при арешті та вивезли з Варшави цілу низку літературних творів, особисте листування та наукові матеріали.

У професора М. Костомарова при арешті вилучили величезну кількість матеріалів, документів, художніх та наукових праць. З 15 до 17 квітня у Третьюму відділенні проводився інтенсивний допит ученого. Необхідно віддати належне: на всі запитання він відповідав спокійно та аргументовано, заперечуючи свою участь в організації та роботі таємного товариства. Проте перебування в казематах та інтенсивні допити під кінець

Василь Білозерський

слідства дещо надломилі його вразливу натуру і спровокували психічне захворювання. Вирок йому був не менш суворим, ніж іншим членам товариства: «...заключити в Алексеевский рavelин на один год и потом отправить на службу во Вятку, но никак по ученой части».

Розправа царизму над Кирило-Мефодіївським товариством завдала нищівного удару українському відродженню. Проте ідея, запалена першими українськими Прометейми, не згасла в Україні. Кирило-мефодіївці – як представники першої національно-революційної організації – підготували теоретичний ґрунт державності і заклали наріжний камінь у фундамент незалежності України.

Петро ВОЛЬВАЧ,
голова Всеукраїнського товариства
вчених, член-кореспондент УЕАН
Ярина ВОЛЬВАЧ,
студентка Сімферопольського
держуніверситету

інформуємо

ОГОЛОШЕННЯ

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського оголошує конкурс на заміщення вакантних посад:

Завідувач кафедри оркестрового диригування та інструментознавства.

Вимоги до претендентів: науковий ступінь доктора (кандидата наук) та/або вчене (почесне) звання відповідно до профілю кафедри. Стаж науково-педагогічної роботи не менше п'яти років у вищих навчальних закладах (університет, академія, інститут).

Завідувач кафедри історії української музики та музичної фольклористики.

Вимоги до претендентів: науковий ступінь доктора (кандидата наук) та/або вчене (почесне) звання відповідно до профілю кафедри. Стаж науково-педагогічної роботи не менше п'яти років у вищих навчальних закладах (університет, академія, інститут).

Завідувач кафедри історії світової музики.

Вимоги до претендентів: науковий ступінь доктора (кандидата наук) та/або вчене (почесне) звання відповідно до профілю кафедри. Стаж науково-педагогічної роботи не менше п'яти років у вищих навчальних закладах (університет, академія, інститут).

Термін прийняття документів: протягом 30 днів з дня опублікування цього оголошення.

До конкурсної комісії подаються такі документи:

- заява про участь у конкурсі на ім'я ректора, написана власноруч;
- заповнений особовий листок з обліку кадрів;
- копії документів про освіту, науковий ступінь, вчене звання, засвідчені нотаріально або відділом кадрів за місцем роботи;
- копію паспорта громадянина України (стор. 1, 2, 3, 10, 11);
- список наукових праць за останні п'ять років;
- документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх п'яти років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи).

Документи подаються до відділу кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського за адресою: м. Київ, вул. Горького, 1–3/11, відділ кадрів; тел.: **(044) 279–07–92, (044) 279–40–84.**

За більш детальною інформацією можна звернутись до відділу кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського.

6 жовтня, на 95-му році життя, відійшов у вічність **Михайло Петрович Гринишин** – відомий український хоровий диригент, фольклорист, композитор, професор, один із фундаторів Хорового товариства імені М. Леонтовича, член Координаційної ради Національної всеукраїнської музичної спілки, музично-громадський діяч, народний артист та заслужений діяч мистецтв України.

Упродовж всього творчого життя митець популяризував і розвивав вітчизняну хорову культуру. Також значну частину своєї діяльності М. Гринишин присвятив науково-дослідницькій роботі: він є автором 50 науково-творчих праць, досліджень, великої кількості статей, рецензій, монографій («Арканове коло», «Співає Гуцульський ансамбль»). Довгий час керував Гуцульським ансамблем пісні і танцю Івано-Франківської обласної філармонії.

З його відходом закінчилася й плеяда учнів всевітньо відомої української співачки та педагога Соломії Крушельницької. Михайло Петрович був останнім з них і завжди тепло з вдячністю згадував свою наставницю.

Світла пам'ять про справжнього патріота і музиканта назавжди залишиться в наших серцях.

ОГОЛОШЕННЯ про проведення конкурсного добору на посаду генерального директора – художнього керівника Державного підприємства «Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка»

13.10.2016

Міністерство культури України, відповідно до Законів України «Про культуру», «Про театри і театральну справу», оголошує конкурс на посаду генерального директора – художнього керівника Державного підприємства «Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка» (далі – Підприємство) (61057, м. Харків, вул. Сумська, 25).

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі.

Документи на участь у конкурсі приймаються з 13.10 до 11.11 2016 року.

2. Початок формування конкурсної комісії.

Міністерство культури України (далі – Орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 13.10.2016 року.

3. Умови проведення конкурсу.

Обов'язковою умовою проведення конкурсного добору є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Підприємства на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

- визнані в установленому порядку недієздатними або їх дієздатність обмежена;
- мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;
- є близькими особами або членом сім'ї керівників Органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

ДОТОРКНУВСЯ ДО ДУШІ

Назваги Олексія Кононенка багатогранною особистістю – це не сказати про нього нічого. Адже творче розмаїття його письменницької діяльності подекуди вражає: це і дослідження, і романи, і пісні, і дитячі твори, і поезія. Понад 50 книг має цей автор, який всерйоз вважає їх своїми «дітьми». Книга – це його життя, адже працює пан Олексій на відповідальній посаді – директором департаменту видавничої справи і преси.

«...Кожна пісня, кожна книжка – це не тільки мій труд. Поруч зі мною багато людей, які

долучаються до творчого процесу, – художники, видавці, композитори, співаки... Кожен, з ким я працюю, для мене Всесвіт, до якого я долучаюсь, і я не можу вивисувати когось із них. У кожного є щось значне, що дає змогу нам разом створити певний твір», – розповідає Олексій Кононенко у передмові до своєї третьої збірки поезій «І розкряну душу рятує душа...»

Книга складається з трьох розділів: «Пісенна лірика», «Поезії, вибране», «Поезії, світляни». Естетичну насолоду підсилюють чудові ілюстрації Віктора Кононенка.

Схильність поета до містичних мотивів зрозуміла й очікувана, адже багато літ він працював над книгою «Українська міфологія та культурна спадщина». Так, поезії «Вона була коханка місяця», «Лиса гора», «Купальська ніч», «Русалка» та інші – показують небайдужість поета до цієї тематики.

Достатньо яскравою є інтимна лірика, у якій Олексій Кононенко зображає жінку як витвір мистецтва. Легким дотиком пензля «поет-художник» оголює жіноче тіло і душу, їх завжди малює досконалими і при-

– заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних – відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

– автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

– копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

– два рекомендаційні листи довільної форми;

– мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на пошту та електронну адресу: вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601, контактний телефон: (044) 235–73–36 – Логінова Вікторія Михайлівна, електронна адреса: loginova@mincult.gov.ua.

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несе кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Підприємства на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

Проект програми розвитку закладу культури на один рік має містити:

- загальні положення;
- аналіз поточного стану діяльності закладу культури з визначенням нагальних проблем, на розв'язання яких направлена програма;
- мета та першочергові завдання програми;
- детальний план розвитку закладу культури на один рік, у тому числі пропозиції щодо виконання закладом культури результативних показників фінансово-господарської діяльності та їх поліпшення порівняно з попереднім роком;
- фінансове забезпечення програми;
- очікувані результати виконання програми.

Проект програми розвитку закладу культури на п'ять років має містити:

- загальні положення;

– аналіз поточного стану діяльності закладу культури, визначення проблем, на розв'язання яких направлена програма;

– визначення мети та завдань програми;

– фінансове забезпечення програми, в тому числі пропозиції щодо залучення інвестицій для розвитку закладу культури та щодо очікуваної динаміки поліпшення результативних показників фінансово-господарської діяльності закладу культури тощо;

– обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, з аналізом можливих ризиків, з визначенням обсягів та джерел фінансування;

– строки та етапи виконання програми;

– перспективи розвитку закладу культури, підвищення його конкурентоспроможності;

– очікувані результати виконання програми.

Також проект програми розвитку закладу культури на п'ять років може містити:

- план реформування закладу культури;
- шляхи інтеграції закладу культури в світовий культурний простір;
- додатки.

4. Строки проведення конкурсу.

Конкурсний добір починається 13.10.2016 року та закінчується не пізніше 13.12.2016 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі.

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта;
- стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;
- володіння державною мовою;
- досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше трьох років;
- здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

Інформація, що стосується умов праці, відомості про матеріально-технічну базу Підприємства, фінансову звітність за попередній бюджетний період Підприємства – на офіційному сайті Мінкультури (розділ «Вакансії»).

вабливими. «Я тебе зацілюю. / Горітимуть кров'ю уста. / Я тебе намалюю. / Малюнок тобі не віддам», – починається одна з поезій інтимної лірики.

Варто відзначити, що поет має філософський світогляд і тонке естетичне сприйняття світу, природи.

Поезія Олексія Кононенка – це невгамований плін життя, почуттів, щасливих моментів, кохання. Як кажуть у народі: «На колір і смак – товариш не всяк», але тут кожен може знайти вірш, який торкнеться його душі.

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

народна творчість

«НАРОДНІ ВИТОКИ ПОДІЛЛЯ» У КИЄВІ

У Національному музеї літератури України відбулося відкриття виставки «Народні витoki Поділля» – у рамках щорічної культурно-мистецької акції «Мистецтво одного села», яка проходить у Києві. А започаткована вона обласним центром народної творчості (ОЦНТ) та управлінням культури і мистецтв Вінницької ОДА за потужної підтримки Міжнародного вінницького земляцтва у Києві. Чимало сіл різних районів Вінниччини презентували свою традиційну культуру: ремесла, декоративно-ужиткове мистецтво, пісенну спадщину, здобутки творчих колективів та видатних земляків.

Чудову експозицію нинішньої виставки склали 400 експонатів – роботи провідних майстрів народної творчості Вінниччини з різних видів мистецтва. Були представлені старовинні традиційні народні костюми з усієї області. Окрасою експозиції стали рушники-обереги різних районів та прекрасний витвір майстринь-вишивальниць – рушник «Вишивана доля Вінниччини» – за ескізом заслуженого майстра народної творчості Галини Данилюк.

Господиною справді неповторного дійства була Тетяна Цвігун, заслужений працівник культури України, директор Вінницького ОЦНТ, берегиня традиційної народної культури, автор багатьох мистецьких проектів.

На урочисте відкриття цієї дивовижної виставки завітали київські учні та вчителі, представники Міжнародного вінницького земляцтва, письменники-земляки. Серед них лауреати Національної премії імені Т. Шевченка Петро Перебийніс та Володимир Яворівський, а також відома новелістка Галина Тарасюк, режисер Станіслав Чернілевський, радіожурналістка Емма Бабчук.

Виступи майстрів слова, народного аматорського чоловічого вокального ансамблю «Оратаї» та авторські пісні Зої Красуляк створили атмосферу краси і духовності. Нинішнє свято вкотре засвідчило, що популяризація народного мистецтва, бережливе ставлення до традицій і звичаїв рідного краю – це шлях до українського відродження.

Жанна ДМИТРЕНКО, провідний методист Вінницького ОЦНТ, депутат Вінницької обласної ради

«Наша дума, наша пісня не вмре, не загине»... Справді не загине, коли є така співоча молодь, як Олексій Заєць із села Фасова, що на Київщині.

Етномузиколог, етноспівак, володар І Премії фестивалю сучасної молодіжної музики «Червона рута» (2011), лауреат і дипломант багатьох міжнародних фестивалів та конкурсів, член Національної спілки краєзнавців України.

Народився Олексій у родині Валентина та Раїси Заєць. З дитинства захоплювався українською піснею, тому й перейняв від своєї бабусі Марії Заєць (переселенки з села Коцюбинське Чорнобильського району Київської області) унікальну поліську манеру співу, а від бабусі Ганни Глобильченко – різні місцеві техніки декоративної вишивки. 2014 року закінчив Київський національний університет культури і мистецтв (спеціальність – «Музичний фольклор»).

З 2006 року Олексій є учасником фольклорного гурту «Древо», а з 2011-ого – керівником фольклорних автентичних колективів «Калина» та «Барвінок».

Колективи «Барвінок» та «Калина» разом з Наталією Сумською під час проведення Святвечора у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара»

Колективи «Барвінок» та «Калина» разом з міністром культури Євгеном Нищуком та Марією Бурмакою

До складу гурту «Калина» входять чудові виконавиці (переселенці з села Чапаєвка Чорнобильського району): Ганна Ярмульська (1938 р. н.), Ганна Горбецька (1934 р. н.), Ніна Балащенко (1936 р. н.), Надія Козленко (1938 р. н.), які зуміли зберегти свою унікальну, архаїчну манеру співу.

«Барвінок» був створений влітку 2011 року і налічував спершу три учасниці: Ольга Заганяло (1930–2012), Ганна Негрішна (1926 р. н.), Ганна Донець (1937 р. н.). З часом колектив збільшувався та поповнювався новими співаками.

Репертуар цих двох гуртів складають обрядові пісні та обряди різдвяно-новорічного циклу (колядки, щедрівки, обряд «Водіння кози»), весняного (веснянки, весняні танки та хороводи, обряд «Проводи русалок»), купальсько-петрівчаного (купальські, петрівчані, обряд «Івана Купала»), весільні, ліричні пісні (соціально-побутові, чумацькі, козацькі, солдатські та інші) і духовні піснесіви. Також старожили добре пам'ятають місцеві танці («Краков'як», «Карапет», «Чумак», «Ножни», «Яків», «Гопак» тощо).

Обидва колективи тісно співпрацюють із Національною музичною академією України імені П. Чайковського, Національним музеєм «Меморіал пам'яті жертв голодомору в Україні», Національним центром народної культури «Музей Івана Гончара», Національним музеєм народної архітектури та побуту України.

Фольклорні гурти «Барвінок» та «Калина» є лауреатами та дипломантами багатьох міжнародних та всеукраїнських фестивалів: «Покровские колокола» (Вільнюс, 2012), «Береги-

ня» (Луцьк, 2013), «Домоткань» (Київ, 2013, 2014), «Покуть плюс» (Харків, 2012), «Країна мрій» (Київ, 2013) та інші.

«Барвінок» і «Калина» – улюбленці українських фольклористів. За ці роки у Фасово було здійснено десятки експедицій. Побували тут, зокрема, науковці Національної музичної академії України імені П. Чайковського, КНУКіМ, Музею Івана Гончара; також відомий уторський музикант, композитор і етнограф Міклош Бот.

2014 року до колективу «Барвінок» завітала фольклорна експедиція на чолі з Оксаною Пекуном (українська співачка, телеведуча, народна артистка України), а згодом гурт запросили взяти участь у зйомках телепрограми «Фольк-music».

Українська пісня, культура та звичаї є душею, корінням нашого народу. Тому цінуймо її, вивчаймо, щоб ми змогли і надалі передавати ці знання молодому поколінню. Бо, як каже народна мудрість, – «Без коріння нема насіння». Миру всім та Божої ласки!

Софія СМІРНОВА,
учасниця колективу «Барвінок»

Газета «Культура і життя»

№ 44 (4719), 21 жовтня 2016 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама

Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2017 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн;
 рік – 234,64 грн.
 У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
 Передплатний індекс
60969

Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірною

